

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

MARŠAL TITO ZA NOVO LETO

Beograd, 31. decembra. Maršal Tito je imel opolnoči na pragu novega leta 1953 naslednji govor:

»Tovariši in tovarišice, državljani in državljanke!

Na pragu novega leta 1953 se lahko zares s ponosom dotaknemo vsega, kar so delovni ljudje naše države dosegli lani v vseh smereh našega družbenega napredka. Ponosni smo lahko zlasti zaradi te, ker so bili doseženi uspehi v našem razvoju tudi lani ob neprestanem spopadu v velikanskimi objektivnimi težavami. Z ustvarjalnimi rokami in mislimi delovnih ljudi nove Jugoslavije se je lani še bolj spreminila podoba naše države, še jasneje je bila očrtana njena socialistična oblika i po zunanosti i po vsebini. Se jasneje je bila očrtana njena svetlobna perspektiva srečne bodočnosti naših narodov, ne daljne, temveč bližje.

V novo leto 1953 stopamo sicer z nekaterimi nemajhnimi skrbi, ki nam jih je zapustilo kot dediščino minulo leto 1952. Posledice lanskim elementarnim neugodim se bodo odražale tudi v letu 1953, lahko pa mirne duše rečem, da ne bodo vplivale na ustvarjalni polet naših delovnih ljudi pri graditvi socializma in tudi ne ogrozile njihove življenjske ravni.

Storili bomo vse, da bo delovnemu ljudstvu naše države v prihodnjem letu zagotovljeno tisto, kar nujno potrebuje za življenje. Da pa bi se v kar najmanjši meri občutilo posledice suše in drugih elementarnih neugod, pozivam naše državljane, da do prihodne žetve skrajno varčujejo z vsem, zlasti pa s tistim, kar potrebujejo za življenje.

Pozivam tiste naše delovne kmete, ki imajo kakršne koli presežke žita in drugih živil, naj pokažejo svojo patriotsko zavest s tem, da ne bodo dovolili, da bo neugode, ki so prizadele našo državo, občutil in prenašal samo del državljanov. Pravčasno naj prodajo državi svoje pridelke, da bi tako lahko vsaj delno ohranili tujo valuto za druge potrebe. Verujem v državljansko disciplino in socialistično zavest naših ljudi, verujem, da bodo izpolnili svojo dolžnost do skupnosti tudi v sedanjih gospodarskih težavah.

Stopamo v novo leto 1953 s trdno vero v vrednost in moč našega novega družbenega sistema, v pravilno pot graditve socializma, v neomajno enotnost naših narodov, v veliko ustvarjalno sposobnost naših delovnih ljudi in s tem tudi v moč naše države pred vsemi poskusi od zunaj, s katerimi bi nas hoteli zaustaviti na naši poti razvoja in ogroziti naše neodvisnost.

Velikanski uspehi v mnogoštevilnih najodličnejših tovarnah in različnih drugih podjetjih v naši državi so žive priče ustvarjalnosti naših delovnih ljudi in v naporu vseh naših državljanov. Ti uspehi nas zares lahko navdajajo z optimizmom, da bodo uspešni nadaljnji napori za ustvaritev srečnejšega življenja naših narodov.

Dejstva lahko potrjujejo, da vse dosežene nevihte, ki so divjale nad našo domovino, zlasti v zadnjih starih letih, niso omajale, pač pa okrepile vero naših narodov v svojo moč in ustvarjalno sposobnost. Okrepile so vero, da je enotnost naših narodov najboljšo sredstvo pri obrambi in ohranitvi naše neodvisnosti, našega obstoja kot močne socialistične skupnosti.

V našem novem sistemu decentraliziranega upravljanja v gospodarstvu in v upravi ljudske oblasti imajo veliko odgovornost vsi vodilni ljudje. V tem decentraliziranem sistemu ne smejo nikdar pozabiti na koristi vse skupnosti kot celote. Kadar gre za korist celotne skupnosti, se morajo le-te vselej podrežati krajevne koristi in koristi posameznikov. Nova Jugoslavija je kot celota pridobila ljudske revolucije in stoletnih težej naših narodov. Dolžnost slehernega zavednega državljanja naše socialistične domovine pa je, da varuje to pridobitev.

Cloveštvo trepetja spriči neurejenih razmer v svetu in mrzličnega oboroževanja pred novo vojno kot pred nečim, kar je neizogibno. Trdno pa moramo verovati, da bo razum tistih ljudi, ki so odgovorni pred svetom za ohranitev

Maršal Tito med pionirji novomeškega okraja v Dolenjskih Toplicah — 14. septembra 1952

miru in mirno sodelovanje, preprečil, da ne bo prišlo do nove katastrofe in da bodo velikansko vojno tehniko in oborožitve milijonskih armad porabili samo kot jez pred napadalnostjo, za mir v svetu.

Mislím, da bo spoznanje o grozilah posledicah nove svetovne vojne prisililo slehernega morebitnega napadaleca, da bo, še preden bi se spustil v vojno pustolovščino, dobro razmislil o skrajnem rezultatu takšnega podviga.

Naši narodi se lahko tudi v prihodnjem letu mirno posvetijo svojemu delu pri graditvi socializma in se lahko zaneajo v obrambno sposobnost naše ljudske armade, varuha naše neodvisnosti in mirnega napredka.

Z vero v našo veliko bodočnost, z vero v zmago miru in mirnega sodelovanja med narodi, iskreno želim državljanom in državljankam srečno novo leto 1953.

ma pa bodo na njih pretresli kar po vrsti vsa preča mednarodna vprašanja. Ameriški kongres, ki se je te dni sestajal, je že tudi formalno proglasil Eisenhowerja za bodočega predsednika ZDA in tako bo v prihodnjih tednih že več določenih znakov o ameriški politiki pod novim vodstvom.

Prezreti ne smemo tudi socialistične konference azijskih socialističnih strank v glavnem mestu Burme, Rangunu. Tam so se zbrali zastopniki naprednih gibanj, ki streme po socialistični preobrazbi Azije. Pretresli bodo razna pomembna vprašanja, ki se tičejo predvsem njihovega nadaljnega razvoja — pa tudi sožitja z ostalimi narodi. Prav zato so povabili tudi dva naša zastopnika, ker je primer Jugoslavije tudi za nje zelo poučen in jim bo v marsičem služil za zgled.

Po tem osnutku bo znašal skupni družbeni produkt v letu 1953 za Slovenijo 161.959.000.000 dinarjev in narodni dohodek 143.760.000.000 din.

Investicije za leto 1953 znašajo skupno 18.870.000.000 din in jih bodo uporabili skoraj izključno za dograditev objektov kapitalne graditve (13 milijard 283.000.000 dinarjev). Za graditev hidrocentral bodo porabili eno milijardo 900 milijonov din. (Za Vuzenico in Vuhred na Dravi in druge ter za projektiranje.) Največje investicije — malone pet milijard — so določene za graditev tovarne glinice in aluminija

Odločno odklanjamo vsako izrabljanje verskih čustev v protidržavne namene!

Nad 3000 Novomešanov, delavcev in nameščencev 32 delovnih kolektivov, se je zbralo v soboto 27. decembra popoldne na Glavnem trgu na veliko protestno zborovanje proti vmešavanju Vatikana v notranje zadeve naše države in proti imenovanju vojnega zločinca škofa Štepanca za kardinala. Navzlic hudemu snežnemu meteu so zborovalci vztrajali na trgu. O stoletni sovražni gonji Vatikana proti našim narodom je govoril predsednik okrožnega sodišča Hubert Repovž. Ljudske množice so govornika prekinjale z ogorčenim protestom proti najnovejšim zločinom črne reakcije in odpravljale korak naše vlade, ki je prekinila diplomatske odnose z Vatikanom.

Ob zaključku zborovanja je predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Ludvik Golob prebral protestno resolucijo, naslovljeno zunanemu ministru FLRJ, v kateri je rečeno:

ZUNANJEMU MINISTRSTVU FLRJ
V BEOGRADU

Ob prekinivši diplomatskih odnosov z Vatikanom kot zagrizenim nasprotnikom enotnosti in neodvisnosti jugoslovenskih narodov, izrekamo polno priznanje naši vladi, ker je s tem ponovno dokazala, da vse njeno delo služi interesom ljudstva in je storila samo to, kar je volja vseh poštenih državljanov, ki jim je svoboda in neodvisnost domovine ter sreča in blaginja naših narodov prvi in najvišji cilj.

Skozi našo tisočletno zgodovino se vleče zdaj manj zdaj bolj prikrito sovražstvo Vatikana do naših narodov, ker je tej imperialni rimski gospodi vedno bila na poti naša svobodomilnost. Nismo še in ne bomo nikdar po-

zabili, da je bila prav katoliška hierarhija tista, ki je pahnila naš narod v dobi NOB v bratomorno vojno in s tem povzročila neštete žrtve in gorja, izrabljajoč pri tem verska čustva našega preprostega človeka. Zlasti ni tega pozabila naša Dolenjska, ki je prav zaradi njihovega protiljudskega delovanja morala žrtvovati na tisoče in tisoče svojih sinov in hčera. Saj ni župnišča na Dolenjskem, ki ne bi bilo središče organizacije borbe proti lastnemu narodu. In vendar smo to hoteli pozabiti in na zemlji, prepomeni s krvjo teh žrtev, ustvariti trdno enotnost vseh, ne glede na versko pripadnost. Vatikan pa, ki je bil vedno usrečnišček imperialističnih težej tistih italijanskih krogov, ki so videli v našem ozemlju svoj življenjski prostor, nadaljuje z izpodkopavanjem enotnosti Jugoslavije in z oslabiljivo njenih mednarodnih pozicij, poslušujoč se pri tem najbolj podlih laži in klevet, najbolj nekulturnih in barbarskih sredstev. Zato je ukrep naše vlade samo logična in nujna posledica dejavnosti Vatikana in njegovih hlapcev.

Odločno odklanjamo vsako izrabljanje verskih čustev našega preprostega človeka v protidržavne namene in bomo dosledno vodili borbo proti vsem in vsakomur, ki bo rušil našo enotnost, ki bo kakorkoli skušal teptati pridobitve naše revolucije in skruniti naše velike žrtve za svobodo.

Enotno z našim državnim vodstvom podajamo roke vsem, ki se bore za napredek in enotni stopamo v borbo proti vsem sovražnikom miru in napredka.

Novo mesto, 27. decembra 1952.
Prebivalstvo Novega mesta

Spomladi bodo začeli graditi velik spomenik padlim borcem Bele krajine

Okrajni odbor ZB v Črnomlju je začel z velikopotezno nabiralno akcijo za zgraditev veličastnega spomenika vsem padlim borcem in aktivistom Bele krajine v letih NOB. Spomenik bo stal na Gričku, mestu, kjer so pokopani številni borci, med njimi tudi prvi partizani, ki so padli že leta 1941 na Lazah. Spomenik bo umetniško delo iz domačega marmorja in bo stal več milijonov dinarjev.

Okrajni odbor Zveze borcev se je obrnil na vse večje delovne kolektive v Sloveniji, da bi po svojih močeh prispevali k izgradnji spomenika. Nekateri podjetja so že nakazala svoje prispevke na tekoči račun Okr. odbora ZB v Črnomlju — 618-95-322-5. Med njimi so:

Dravska elektrarna, Maribor, 10.000 dinarjev; tovarna »Franc Leskošek, Maribor, 5000 din.; Tekstil — Ljubljana, 5000 din.; Glavna zadržna zveza LRS v Ljubljani, 50.000 din.; tovarna verig Lesce-Bled, 10.000 din.; rudnik Trbovlje in Hrastnik, 20.000 din.; Mestno gradbeno podjetje, Maribor, 2000 din.; Tovarna upogjenega pohištva Duplica, Kamnik, 8000 din.; »Sava«, tovarna gumijevih izdelkov, Kranj, 3000 din.; Elektro-Ljubljana, direkcija, 50.000 din.; »Hmezad«, zadružno trg. izvozno podjetje, Zalec, 30.000 din.; »SKIP«, Ljubljana, Vižmarje, 25.000 din.; Trgovsko podjetje »Preskrba«, Trbovlje, 10.000 dinarjev; Tovarna učil, Črnomelj, 10.000

dinarjev; Topilnica in valjarna cinka v Celju, 5000 din.; Splošno trg. podjetje Črnomelj, 30.000 din.; Rudnik Kanizarica, 100.000 din.; Gostišče MLO Črnomelj, 50.000 din.; Cementarna v Trbovljah je poslala nakazilo za 2000 kg cementa.

Belokranjski smo prepričani, da bodo tudi ostala podjetja in ustanove prispevale na pomoč s svojimi prispevki in nam pomagale postaviti dostojen spomenik, ki bo časten spomin na le belokranjskim borcem, temveč tudi onim partizanom iz vseh krajev Jugoslavije, ki so nesebično žrtvovali svoja življenja, ki so očuvali Belo krajino pred uničenjem in napojili zemljo s svojo krvjo. Spomenik bo pričal poznim rodovom o slavni zgodovini let 1941—1945.

Popis prebivalstva FLRJ

Letos 31. marca bo po vsej državi popis prebivalstva. Vsi podatki, ki jih bodo popisovalci ta dan zabeležili, so namenjeni statistiki in evidenci o stanju prebivalstva v naši državi. Zaradi tega popisa se v času od 1. januarja do 30. junija 1953 ne smejo izvršiti nikakršne spremembe v upravni krajevni razdelitvi republike. Popisovalci in druge osebe, člani komisij itd., ki bodo pri tem popisu sodelovali, morajo varovati kot uradno tajnost vse, kar zvedo pri tem popisu.

V kočevskem okraju so volivci dokazali visoko socialistično zavest

Volitve v občinske in okrajne ljudske odbore so bile nova težka preizkušnja za frontne in partijske organizacije. Za sama 96,7% volilna udeležba za celoten kočevski okraj je jasen dokaz, da smo to preizkušnjo uspešno prestali. Volitve so bile velika zmaga delovnega ljudstva, združenega v OF. Vsi oni, ki so spomladi ob združitvi KLO v občine pričakovali stare jugoslovske občine in župane, so se lahko tudi takrat prepričali, da se staro ne bo več vrnilo. Z volilnim izidom

moramo biti še bolj zadovoljni, če upoštevamo, da Videm-dobrepoljska občina s svojo 88,9% volilno udeležbo občutno vplivala na celoten procent udeležbe. Vendar je treba poudariti, da je Dobrepoljska dolina dosegla sorazmerno največji uspeh v našem okraju, saj je dvignila volilno udeležbo za več kot 20% v primerjavi s prejšnjimi volitvami.

Zasluge za ta uspeh imajo predvsem občinske in vaške frontne organizacije, ki so s pomočjo komunistov tokrat prvič zelo samostojno izvršile priprave za volitve. Tudi številni kandidati po volilnih enotah in veliko zanimanje, kdo bo izvoljen predvsem v nove občinske odbore, je znatno dvignilo udeležbo na volitvah.

Novoizvoljeni odborniki so z majhno izjemo pošteni in napredni ter socialistični (Nadaljevanje na 2. strani)

Vremenska napoved

za čas od 8. do 18. januarja 1953
Do 10. januarja kvečjemu le manjše snežne padavine. Temperatura precej pod ničlo. Med 11. in 13. januarjem močnejše padavine, pretežno sneg, dvig temperature. Od 13. ali 14. januarja dalje bo v glavnem suho, pogostoma tudi jasno in zopet hladneje. V tem razdobju le okrog 16. januarja lahke snežne padavine.

Od tedna do tedna

Staro leto ni v zunanji politiki popravilo starih težav, temveč jih je radodarno prepustilo novemu letu, naj se omor z njimi kolje, kakor ve in zna. In ta dediščina ni prav lahka, zanjo ji letu 1953 nihče ne zavidava. Kakor je navada, smo tudi letos slišali lepo vrsto novoletnih poslanic in čestitk, v katerih so državljani vsega sveta našli tudi nekaj tolažilnih besed, češ da je položaj vendarle boljši kot je bil pred letom dni in da je še več izgledov za mirno rešitev spornih vprašanj. Preprosti ljudje smo kaj veseli takih bodrilnih izjav in če bi šlo po naše, sploh ne bi bilo več potrebno govoriti o vojnih nevarnostih.

Kolikor so novega prinesli prvi januarjski dnevi, izberimo najprej manj vsečne. Srednjemu vzhodu spet proti neurje, čeprav se je tam zadnje čase vsaj navidez nekoliko zjasnilo. V Teheranu so izbruhnili neredi in v Kajru so izkopali staro bojno sekiro, ki proti Britancem, naj se umaknejo s področja Sueskega prekopa. Zaradi teh dogodkov se je tudi počela diplomatska aktivnost okrog teh vprašanj — toda o rezultatih je še prezgodaj govoriti. — Grozeče vesti o moskovskem despotizmu prihajajo iz Vzhodne Nemčije. Kakor že marsikje v kominformovskem carstvu, so zdaj tudi tam vzeli na piko Zide in jih — obtožujoč — večkrat znanih »zločinov« — zapirajo in preganjajo. Znani praški proces proti Slanskemu,

Clementisu in drugim je bil torej stahoten uvod v uspešno protizidovsko gonjo, ki jo Kremelj nadaljuje po Hitlerjevih stopinjah.

Tudi italijanski šovinizem je brz v novem letu pokazal svoje, Slovincem sovražne kremplje — to pot v Gorici. Na seji novoizvoljenega občinskega sveta so irendentistični odborniki in nahajskano občinstvo preprečili slovenskemu zastopniku Pavlinu, da bi govoril v materinski jeziku. Tako torej izpade toliko opevana enakopravnost, s katero se hvalijo De Gasperi in njegovi prijatelji pred svetom. Take sorte »enakopravnosti« osvetljuje tudi dogodek iz Beneške Slovenije, kjer so karabinjerji do krvi pretepli nekega Slovence na novoletni proslavi v Brdih. Če dodamo še, da Rim spletkari z različni izmišljenimi in kasneje z uradne strani demantiranimi vestmi o umiku angloameriških čet iz Trsta — potem bo za danes kar dovolj dokazov o neprijateljskem razpoloženju naših italijanskih sosedov.

Francija je prebredla vladno krizo, toda manj je jasno, kako bo nova Mayerjeva vlada prebredla težave, zaradi katerih njegov prednik in še mnogi pred njim niso mogli naprej. — Splošne skrbi zahodnoevropske politike pa je šel potohiti Churchill v Ameriko, kjer se sestaja z Eisenhowerjem in njegovimi sodelavci. Kaj preveč zgovornih poročil še ni o teh razgovorih, brez dvo-

SODELUJMO V MESECU DOLENJSKEGA LISTA — PRIDOBIVAJMO NOVE NAROČNIKE — SE JE ČAS, DA SE VKLJUČITE V VELIKO NOVOLETNO NAGRADNO ŽREBANJE!

Osnutek družbenega plana LRS dan v razpravljanje

Po tem osnutku bo znašal skupni družbeni produkt v letu 1953 za Slovenijo 161.959.000.000 dinarjev in narodni dohodek 143.760.000.000 din.

Investicije za leto 1953 znašajo skupno 18.870.000.000 din in jih bodo uporabili skoraj izključno za dograditev objektov kapitalne graditve (13 milijard 283.000.000 dinarjev). Za graditev hidrocentral bodo porabili eno milijardo 900 milijonov din. (Za Vuzenico in Vuhred na Dravi in druge ter za projektiranje.) Največje investicije — malone pet milijard — so določene za graditev tovarne glinice in aluminija

v Strnišču. Visoke investicije so določene tudi za graditev tovarne celuloze in rotacijskega papirja v Krškem (zmogljivost 20.000 ton papirja) in za razširitev železarne »Store«, ki naj bi dosegla proizvodnjo 20.000 ton surovega železa. Investicije za železarni Jesenice in Ravne (nekdanji Guštanj) so znatno nižje, ker bosta ti dve železarni v kratkem že pod streho. Po končanih delih se bo proizvodnja surovega železa na Jesenicah povečala za 40.000 in jekla za 60.000 ton. Železarna Ravne bodo povečale proizvodnjo jekla v letošnjem letu od 23.000 ton na 40.000 ton.

V kočevskem okraju so volivci dokazali visoko socialistično zavest

(Nadaljevanje s 1. strani)

Izmu predani ljudje. Toda uspehi v tem pogledu bi bili lahko še mnogo večji, če ne bi delali pred volitvami in pri volitvah nepotrebnih napak. Ker pa se iz napak največ naučimo, si jih nekoliko ogledamo.

Po vzoru dosedanjih volitev, kjer je šlo v glavnem za to, da smo volili kandidate OF in skrbeli, da bi bilo v črni skrinjici čim manj glasov, smo se tudi na teh volitvah vrgli preveč v borbo za volilno udeležbo, premalo pa za izvolitev najboljših kandidatov. Ako upoštevamo še napako, ki smo jo napravili s tem, da se komunisti po nekod niso zedinili, katerega kandidata naj izvolimo, potem ni čudno, da so nam propadli nekateri res dobri ljudje. V volilni enoti Banja loka so kandidirali tri komuniste poleg treh nečlanih Partije. Komunisti so si s tem glasove tako razdelili, da ni bil nobeden izvoljen. Podobni primeri so bili v občinah Draga, Velike Lašče in drugod. Prav zaradi takih napak se je zgodilo, da sta bila v občini Kostel izmed 19 odbornikov izvoljena le dva komunisti, ravno tako sta bila v občini Draga izvoljena le dva odbornika komunisti. V kostelski občini je propadel dosedajni predsednik Matija Stanfel, ki ga bodo ljudje zelo pogrešali, najbolj pa prebivalci Banjaloke, ki ga na prigrivanje špekulantskih elementov niso izvolili.

V obeh omenjenih občinah so komunisti, zlasti pa občinski komiteji premalo politično delali. Vodili so preveč mlagne politiko do raznih negativnih in sovražnih tipov, dopustili izrabljanje vere proti izvolitvi komunistov itd. Tako so nekateri mesarji in gostilničarji, zlasti v kostelski občini po mili volji odirali ljudi in bogatele pod firmo združne ali državne gostilne, mesarije ali podobno. Prav ljudje te vrste se bojijo poštenih odbornikov v občinskem odboru. V njihovih lokalih se največ begu nepoučene ljudi v škodo napredka občinske skupnosti. V teh lokalih se je tudi največ razpravljalo o volitvah.

Tudi oportunističen odnos do religije so ljudje na volitvah kaznovali. Saj so bili v omenjenih dveh občinah, kjer je izvoljenih najmanj komunistov, primeri, da so celo otroci nekaterih članov občinskega komiteja hodili v cerkev, miklavževali ali praznovali božič. Poje Edvard z Drage pa je dal celo svojo ženo cerkveno pokopati, čeprav ni nikdar hodila v cerkev, dokler je živela.

Navadno se oportunistov držijo še druge slabosti, kot sebičnost, pijančevanje, ozkost, neiskrenost itd. Iz vsega tega sledi, da niso točne ugotovitve nekaterih komunistov, ki trdijo, da niso bili zato izvoljeni, ker so partijski. Vprašati se moramo, kakšni so ti »komunisti«, ki jih ljudje ne marajo. Ali imajo ti člani Partije one vrline lika komunisti, o katerih govori med drugim tudi statut, sprejet na VI. kongresu ZKJ? Pogledati moramo one komuniste (ki jih je mnogo v našem okraju), ki so bili z veliko večino glasov izvoljeni. Pri njih ne bomo našli oportunističnih napak. V kočevski občini je bilo izvoljenih 27 komunistov in je bila volilna udeležba 99,7 odstotka. Podobno je bilo tudi v Ribnici in še ponekod. Res je, da nekateri komunisti niso bili izvoljeni, ker so vsa leta po osvoboditvi opravljali najtežje naloge (odkupi, davki itd.). V glavnem gre tudi tu za tovariše, ki niso samo zato nepriljubljeni, ker so imeli opravka z obveznimi odvajami, temveč zato, ker niso od takrat, ko so bili odkupi potrebni, spremenili načina dela. Ker nimajo pravilnega odnosa do ljudi, ker se na njihovem delu ne čuti, da bi razumeli čeprav o tem mnogo govorijo) globoke

spremembe v poglabljanju socialistične demokracije in ljudske samouprave. So to tovariši, ki raje prikazujejo, z viška učijo, strahujejo, kot pa prepričujejo. Tovariši Preželj z Orteneka je n. pr. na predvolilnem sestanku predlagal, da mora kandidirati nek proletarec. Volilci so njegov predlog odklonili, ker je bila »proletarec« pred kratkim zaprt zaradi nepravilnega odnosa do ljudskega premoženja.

Naše žene so se tokrat zopet slabo odrezale. Od 56 kandidiranih je bilo le osem izvoljenih: dve v OLO in šest v občinske LO. Skrbeti bomo morali, da se naše tovarišice bolj aktivno vključijo v gospodarsko in ostalo javno življenje. Ko jih bodo volilci po delu poznali, jih bodo tudi volili. Dokler pa bomo smatrali, da jih moramo voliti samo zato, ker so žene, ne bomo prišli s tem vprašanjem nikamor. Ko so bile volitve v KLO, je bilo lažje dobiti v odbor ženo kot danes. Po eni strani so imele žene ugled zaradi sodelovanja v NOB, po drugi strani pa je obsegalo področje KLO le nekaj vasi, kjer so žene vsi volilci bolj poznali kot pa na velikem področju občine. Spremeniti pa bodo morale žene same odnos do tovarišic, ki kandidirajo, saj so najslabše volili žene tam, kjer je največ volivcev-žen. V Tekstilni tovarni v Kočevju je od 171 ljudi 132 žena, vendar niso izvolili nobene in Svet proizvajalcev. Tudi v občinski odbor ni bila nobena žena izvoljena v kočevski občini. V občini Videm-Dobrepolje je nad 60 odstotkov volivcev ženskega spola in so v vsej občini izvolili le eno ženo v odbor.

Ze uvodoma smo omenili, da smo z volilno udeležbo zadovoljni. Po občinskih ljudskih odborih pa so volili takole:

- 1. Osilnica 100 % udeležba, 2. Mozelj 100 %, 3. Kočevska reka 100 %
- 4. Kostelj 99,9 %, 5. Draga 99,8 %, 6. Kočevje 99,7 %, 7. Loški potok 98,6 %, 8. Ribnica 97 %, 9. Velike Lašče 96,2 %
- 10. Sodražica 95,7 %, 11. Dolenja vas 91,2 % in 12. Videm-Dobrepolje 88,9 % udeležbe.

Iz pregleda vidimo, da so partizanski kraji zopet pokazali visoko zavednost in predanost pridobitvam NOB in socializmu. Dalje vidimo, da so vsi večji centri, razen Vidma-Dobrepolje dobro volili in bili za zgled okoljskim vasem. Vasi okoli Vidma-Dobrepolja pa bodo morale pritišni na svoj center, da jim pri bodočih volitvah ne bo več kvaril skupnega odstotka volilne udeležbe in da bodo »Senco nad dobrepoljsko dolino« popolnoma pregnali. Ako bodo volilci dobrepoljske doline dvignili volilno udeležbo za toliko, kot so jo od zadnjih volitev do volitev v ljudske odbore, potem ne bodo več na zadnjem, pač pa na prvem mestu v našem okraju.

Končno še nekaj o onih, ki po sedmih letih življenja v novi Jugoslaviji še niso vzbujili svoje države in delovnega človeka toliko, da bi vsaj šli volit. Takih pač ne bi smelo biti več v našem okraju, a jih je še vedno nekoliko. Večinoma so to ljudje, ki ne živijo slabo. Na primer Jože Nose, železniški delavec iz Podgore in njegova žena sta volila zadnja, potem ko so jih vaščani prosili, da naj jim ne kvarita ugleda. Omenjeni tovariš je dobil naenkrat izplačanih 72.000 din otroških doklad, mesečno pa dobiva poleg službenih prejemkov, 18.000 din otroških doklad. Tudi drugod bi našli podobne primere.

V bližnji bodočnosti bomo imeli še vrsto volitev, zato se moramo iz kužen volitev v ljudske odbore čimveč naučiti. Vse organizacije OF, ZKS, zlasti pa občinski komiteji ZKS, naj skrbno analizirajo volitve in skrbijo,

da se napake ne bodo več ponovile. Prenehati moramo tudi s površnostjo pri sklicevanju sestankov, kot je bilo to v velikološki občini, na Rudniku v Kočevju, pa tudi ponekod drugod. Urediti moramo volilne imenike. To velja zlasti za kočevsko občino, po drugi strani pa je treba kaznovati krivce za sedanje neurejeno stanje volilnih imenikov.

Z volitvami v ljudske odbore smo odkrili vrsto novih ljudi, ki se bodo pri delu v okrajnem ali občinskem LO dvignili in razširili naše vrste. Naloga vseh starih borcev in aktivistov, zlasti komunistov, onih, ki so bili in ki niso bili izvoljeni na teh volitvah, naj bo, da se še z večjo voljo vržejo na delo. Pri delu pa moramo imeti vedno pred očmi besede maršala Tita, ki je v Smedevski Palanki dejal:

»Naša Partija mora biti tovariš, sodelavec in učitelj med množico, vsak posameznik pa mora zastaviti vse svoje sile, da brezpogojno pokaže, kakšen mora biti vsak državljan, ki ljubi svojo državo.«

Jože Klarič, sekretar OK ZKS Kočevje

Kratke vesti

KRAJSI VOJAŠKI ROK

Na prihodnjem zasedanju zvezne skupščine bodo razpravljali o spremembah in dopolnitvah zakona o vojaški obveznosti državljanov FLRJ. Po tem osnutku bo vojaški rok v nekaterih delih vojske skrajšan. Na splošno bo trajal dve leti. Dve leti bo vojaški rok tudi v letalstvu, gardnih enotah in v KNOJ oz. obmejnih enotah, kjer je bil doslej vojaški rok tri leta. Novi zakon predvideva tudi reguliranje vojaške obveznosti študentov. Skrajšanje vojaškega roka omogoča zadostno število vojaških obveznikov in pa uspehi predvojaške vzgoje.

LJUDSKA SKUPŠČINA BO RAZPRAVLJALA O USTAVNEM ZAKONU na prihodnjem zasedanju, ki bo 10. januarja. Zdej sta razpravljala o osnutku že obo zakonodajna odbora in sta sprejela več popravkov. Po sprejemu ustavnega zakona in nekaterih drugih zakonov bo zvezna skupščina razpuščena in razpisane bodo nove volitve.

ZA NOVO LETO NOVE POPLAVE

Južno vreme je konec lanskega leta in prve dni letošnjega leta sprožilo močno deževje po vsej državi. Vode so zelo narasle. Posebno Sava je v srednjem delu tako narasla, da je bila ne-

varnost, da bo na več krajih prestopila bregove. Če bi predrila zaščitne nasipe, bi preplavila obsežna področja. Z največjimi naporeti je uspelo o pravem času zvišati nasipe. V Bosni je bila Sava 2. januarja skoraj 8 m nad normalo. Preplavila je precej vasi in krajev. — Samo na Hrvaškem je bilo pod vodo 20.000 ha zemlje. V Sloveniji ni bilo hušjih povodnj, razen pri Brežicah in Kostanjevici je bila pod vodo. Pred dnevi so začele vode upadati.

PRED OSIMIMI LETI JE BILA USTANOVLENA PRVA TEŽKA TOPNIŠKA BRIGADA JLA

Dne 6. januarja je naša artilerija praznovala obletnico ustanovitve prve težke brigade na Visu 1944. leta. Ta brigada je sodelovala v številnih bitkah, med drugim tudi v bojih za Trst.

DESETLETNICA SMRTI NIKOLE TESLE

Dne 7. januarja je minilo 10 let, kar je umrl veliki znanstvenik Nikola Tesla. Ves januar bodo po vsej državi razne proslave v spomin velikega znanstvenika. Sestavljen je bil poseben odbor, ki bo organiziral proslavo 100. obletnice rojstva Nikole Tesle, ki bo leta 1956. Ta proslava bo mednarodnega značaja.

TUDI LETOS UGODNOSTI MED LETNIM DOPUSTOM

Kakor sporoča zvezni Gospodarski svet, bodo tudi letos imeli člani sindikata popust v hotelih in letovskih pri izkoriščanju svojega letnega dopusta. Popust je prav takšen, kot je bil lani.

Koliko novih naročnikov si že pridobil za Dolenjski list? Sodeluj aktivno v mesecu lokalnega tiska — v vsako hišo DOLENSKI LIST!

KMETIJE — POZOR!

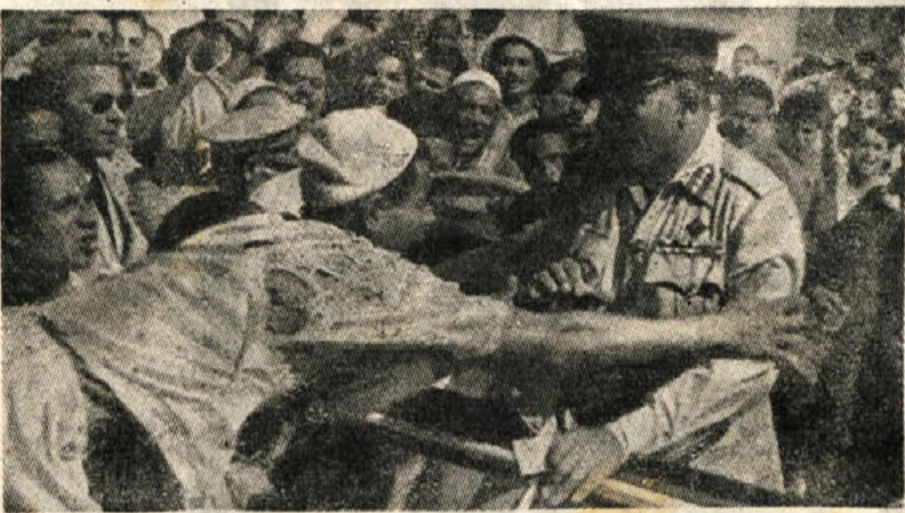
Bogat pridelek si lahko zagotovite v letu 1953 le, ako boste uporabljali umetna gnojila — apneni dušik, nitrofoskal, superfosfat, kalijsko sol, škalski soliter, kostno moko itd.

Lep sadež bo, ako boste v sadjarstvu uporabljali Drevosan, žveplo, pepein, galico itd.

Tudi lepše in zdravo živino boste imeli, ako bi boste krmlili z lanenimi trojinami, otrobi, mlečkarko, svinjogojko, živalsko soljo itd.

Ne odlašajte — pohitite raje z nabavo v

KMETIJSKI ZADRUGI NOVO MESTO

Predsednika egiptovske vlade generala Nagiba so prebivalci navdušeno pozdravljali v vseh krajih, ki jih je obiskal po prevzemu oblasti

Kdo je odgovoren za čiščenje pločnikov v Novem mesiu?

Pozimi nas vreme večkrat preseneti in nam zasuje ceste in ulice, pa seveda tudi pločnike s snegom. Brez nadaljnje je treba zlasti pločnike takoj očistiti. Občinski mestni ljudski odbor je izdal pred kratkim odredbo, s katero odreja, da morajo biti pločniki takoj očiščeni snega. Ta odredba je bila pisnomo predložena vsem hišnim posestnikom, pa tudi raznim najemnikom, kot n. pr. uradom, organizacijam in trgovinam. Vprašanje je, kdo je pravzaprav odgovoren za čiščenje pločnikov, oziroma kdo jih mora očistiti: hišni lastnik ali najemnik javnega lokala. Drži, da bo vsak trgovec oziroma vodja kakega urada in poslovnega lokala sploh že v svojem lastnem interesu poskrbel, da bo pločnik pred vhodom ozir. lokalom čimprej očiščen, vendar pa je tu vprašanje, če je to res tudi dolžan narediti. In zakaj tudi ne! Hišni lastnik je oddal lokal v svoji hiši in najem in dobiva za to najemnino, ima torej od lokala dohodek. Zato bi človek mislil, da je njegova dolžnost očistiti pločnik tudi pred določim lokalom, posebno še, ker predstavlja za najemnika lokalni občinski pločnik nepredviden izdatke najsit bo to v času ali denarju, ki ga dejansko ne more nikomur zaračunati. Zlasti postane to vprašanje aktualno za tiste dela proste dni, ko najemnik lokala ne posluje, sneg pa je zasnežen pločnik. Je tedaj dolžan najemnik pobrati sneg in priti pločnik očistiti, da bo prehodni? Bi ne mogel vsaj v takih dneh tega storiti lastnik hiše?

Saj bi iz tega ne delal problema, če bi ne postajala vsa stvar nekako čudno zapletena in napeta. Ko je v nedeljo, 28. decembra protičnega leta zapadlo precej snega, so bili pločniki resda precej zasneženi, pa

jih ta dan, kot dela prost dan, najemniki lokalov niso očistili, pa tudi lastnikom hja to ni prišlo na misel. Drugi dan pa so že organi javne varnosti vršili poizvedbe in popise tudi pri vseh najemnikih lokalov, čeprav ti ta dan niso poslovali, in bo verjetno sledila celo kazen.

In tako nastane res aktualno, čeprav od silo smešno vprašanje, kdo je odgovoren za čiščenje pločnikov in kdo naj plača eventualno kaznen v takih slučajih? Zelo bi želel, ko bi se k stvari še kdo oglašil, da bi se tako slišalo javno mnenje.

Pretepači pred sodiščem

Obtožnica proti delavcem na državnem posestvu v Starem logu — Mirku Obljubku, Dominiku Beru in Slavku Poselu — je letem očitala kaznivo dejanje zoper telo in počustva umora. V resnici pa ni bilo tako hudot, kot se je izkazalo na razpravi, kjer sta se zagovarjala le Ber in Obljubek, ker je Posel odšel medtem na odsulženje vojaškega roka.

Lani 13. junija so se navedeni nekaj aprili z brigadirjem Krenom; potem, ko so se napili žganja in jabolčnika, pa so se ga pred pisarno fizično lotili. Po nekaj klofutah se jim je iztrgal v pobeženi v pisarno, kjer se je zaklepal. Ber in Obljubek sta se obrnila — eden z nožem, drugi s sekuro — in navajala na vrata pisarne in zahtevala, da jim Kren odpre. Ta pa je pobežnil skozi okno in se jima skrll, da ga nista več dobila. Oba sta bila kmalu po dogovoru aretirana in sta prosedela v preiskovalnem zaporu 5 mesecev.

Na razpravi se je izkazalo, da o kakem načrtu uboja ni bilo govora. Sam Kren, ki je nastopil na razpravi kot priča, ni mogel tega potrditi in je priča razbremeno za obo obtožena, enako tudi priče, ki so poudarile bistveno drugače, kot je bilo v obtožnici. Čeprav je dejanje fizičnega obratovanja vredno vse obtožbe, bi vendar morala biti po našem obtožnica bolj stvarna in ne pretirana. Na podlagi na razpravi iznesenih dokazov je javni tožilec med razpravo spremenil in znatno ublažil ostrino obtožnice.

Mirko Obljubek je bil obsojen na pet mesecev zavora, Dominik Ber pa na tri mesece zavora, plačati pa morata Krenu 3400 dinarjev. Ker se obema šteje v kazen preiskovalni zapor, je Obljubek kazen že odslušil, Ber pa ima dva meseca še v dozbrem.

Skladnost načrtov ljudskega odbora in kmetijske zadruge v Sem.ču — jamstvo za uspeh

pada iz leta v leto. Sadno drevje je zlasti v dolini že močno napadeno po ameriskem kaparju. Za oboje, vinogradništvo in sadjarstvo pa so v vsej občini najugodnejši pogoji. Kraj ima lepo sončno lego in zaradi tega izredno toplo podnebje, ker ga varuje pred mrzlimi severnimi vetrovi veriga z gozdom obraslih vzpetin od Gorjancev do Kočevskega Roga. Za umno napredno mehanizirano poljedelstvo v kraju ni pogojev iz razlogov, ki smo jih navedli zgoraj.

Spričo tega je naravno, da je dosedanji občinski ljudski odbor na osnovi predlogov volivcev in pravilnega gledanja na bodoče gospodarski razvoj predvidel predvsem obnovo vinogradništva in razvoj sadjarstva ter podvzel ukrepe za dvig živinoreje. Tak je tudi načrt splošne kmetijske zadruge, katere upravni odbor tesno sodeluje z občinskim ljudskim odborom. To sodelovanje, ki lahko da samo ugodne zaključke v korist prebivalcev in skupnosti, je že danes vidno, vendar nikakor ne v korist kakršnega koli dajanja prednosti zadržanim obratom. Nasprotno, dasi ima zadruga v kraju dokaj močno trgovino, ima ljudski odbor tudi svojo. Čeprav ima zadruga svojo mesarijo, jo ima tudi občinski ljudski odbor, ker pravi, da je konkurenca lahko samo v prid potrošnikov. Po zaslugi zdrave konkurence je meso vseh vrst v Semiču najcenejše, pa čeprav obe mesariji delata še z dobičkom.

Skupni načrt ljudskega odbora in kmetijske zadruge predvideva zato najprej obnovo vinogradov, kar pa ne bo šlo lahko spričo razdrobljenosti

vinogradniških parcel. Najprej je treba seveda urediti matičnjake, ker so trte, vzgojene na domači zemlji, najbolj primerne. Upravni odbor kmetijske zadruge je že določil večjo vsoto od svojega čistega dobička za ureditev matičnjakov in drevesnice. Zadruga je nakupila tudi sadne škroplilnice in škropivo in bodo njeni člani plačali le škropivo, vse ostale stroške bo nosila zadruga. Občinski ljudski odbor je poskrbel za čiščenje sadnega drevja in tudi sprejel sklep o obveznem škropljenju. Članom, ki se bodo oddčili za vzorne vinograde in plantažne sadne nasade, bo zadruga prispevala polovico stroškov. Gozdni posestniki, ki so člani zadruge, dobe zastoj gozdne sadike za pogozdovanje pri kmetijski zadrugi. Tudi pri odkupu vina daje zadruga posebne ugodnosti svojim članom.

Sole, pota, elektrifikacija, vodovod. Potrebna je tudi industrija

Občinski ljudski odbor je v svojem načrtu predvidel še dograditev sole na Streklejcu, obnovo sole v Crmošnjicah, kjer je do sedaj del šolskih prostorov služil za skladišče državnemu posestvu, dalje prezidavo ali zidavo nove sole v Rožnem dolu in obnovo šolskega poslopja na Gabru. Zgraditi je treba občinsko pot Streklejcev — Gradnik in več drugih. Za popravilo gozdnih potov pa je sedaj skrbi lesni odsek kmetijske zadruge in je bilo v tem pogledu samo letos več napravljena kot prej v desetih letih! Le 13% gospodarstev v občini še nima električne razsvetljave. Občinski ljudski

odbor si bo prizadeval, da ob pomoči samih prebivalcev in s prispevkom zadruge, ki ga je določila v ta namen, že letos elektrificira še preostala naselja. Tudi razširitev vodovoda je v načrtu, predvsem proti vasi Streklejcev in Vinji vrh, toda to bo mogoče šele takrat, ko bo od sedanjega vodovoda odključen Crnomelj, ki bo v prihodnje oskrbovan z vodo iz centralnega belokranjskega vodovoda.

Semič potrebuje tudi urejeno sejmische in tržni prostor, o čemer je občinski ljudski odbor že razpravljal. Volivci so predlagali gradnjo plavalnega bazena in fizikalnega stadiona in je oboje prišlo v bodoči načrt del. Za dvig živinoreje so prvi ukrepi uvedba rodovnika v okviru zadržnega živinorejskega odseka in nakup močnih krmil, za kar bo prav tako poskrbela kmetijska zadruga. V zadnjem času sploh zelo raste zanimanje pri kmetovalcih za kmetijsko zadrugo in njene pospeševalne odseke, ker so že jasno vidni uspehi kmetijske zadruge: okrog 3 in pol milijona čistega dobička vseh odsekov samo v desetih mesecih v letu 1952 bo šlo za nadaljnji razvoj odsekov v korist vseh članov. Seveda je tudi še nekaj takih »članov« med večjimi kmeti, ki na primer vpišejo v zadrugo hlapca ali mladoletnega sina, češ da jim ne bo treba plačati morebitne izgube pri zadrugi. Taka previdnost je pri tako dobro poslujuči zadrugi več kot smešna in obenem primer ene vrste špekulacije posameznih večjih kmetov. Koristi pri zadrugi jim dišijo, odgovornost pa ne. Do sedaj je le 70 zadržnikov vplačalo povišani delež. Ostali — nad 200

članov — še vedno čakajo, da bodo morda vseeno deležni koristi zadruge, ne da bi jim bilo treba plačati zvišani delež. Ko bo po zaključku lanskega poslovnega dela zadruga delila v smislu novih določil del čistega dobička na svoje člane, se bodo prav gotovo taki »zadržniki« kesali, da niso še plačali zvišanih deležev.

Sibka stran semiške občine je pomankanje sodobnih gostišč. Edino primerno gostišče je gostilna Bukovec na postaji, ki ima tudi tujske sobe. V samem Semiču je le ena zakonita gostilna, ki ne odgovarja niti krajavnim potrebam, še manj pa za tujca, ki v Semiču zlahka ne dobi niti borna gozda. Občinski ljudski odbor je že razpravljal, da bi dal gostilniško pravico socialističnemu zakupniku, toda tisti, ki ima pogoje, nima denarja, da bi plačal obrtno dovolilnico, ki stane 40.000 din. Semič je že sedaj prijetna izletniška izhodiščna točka, še bolj pa bo v bodoče, posebno ko bo obnovljen planinski dom na Mirni gori. Veliko je ljudi, ki pridejo vsako nedeljo v Semič, nekateri zaradi dobre in pristne kapljice, drugi pa tudi zaradi same naravne lepote kraja, marsikoga pa vlečejo sem spomini na leta med vojno, ki jih je prebil v Semiču ali okolici. Ko bo še zgrajen plavalni ali kopalni bazen, bo imel kraj vse pogoje za razvoj turizma, razen res sodobnega in primerne gostišča, ki pa je osnova za tujski promet. Novoizvoljeni občinski ljudski odbor, v katerega so prišli res najbolj predani in politično ter gospodarsko razgledani kmetovalci, obrtniki in uslužbenci (razen nekaj izjem), je jamstvo, da bodo vsi sprejeti načrti, poleg nešteti drugih nalog tudi uresničeni in korist prebivalcev semiške občine in naše socialistične skupnosti.

R.

Vinogradi so stari, sadno drevje gre po zlu. Vinogradniški nasadi so povprečno stari nač 60 let. Zato hektarski donos

Januar

MESEC DOLENJSKEGA LISTA

„List mi ugaja,
zato mi ga redno pošiljajte...“

Takole piše izseljenec Martin Plut iz Euclida v državi Ohio, U. S. A.:

»Sporočam vam, da sem dobil Vaše pismo in poslano 3 številke Dolenjskega lista. List se mi dopade, zato je Vas prosim, da ga redno pošiljate...«

Se krajši je v svojem pismu od 20. decembra 1952 izseljenec Jože Črtalič, ki nam sporoča:

»Prosem, pošljite mi list, jest sem doma od Sentjerneja...«

Joseph Certalic
La Salle Illinois,
Amerika

814 — 8 St.

Naročnik-izseljenec Joseph Sustarich iz Fontane v Californiji nam je pred nedavnim poslal v pismu 5 naslovov — Dolenjcev izseljencev iz mesta Sheboygan v državi Wisconsin in nas prosil, naj jim pošljemo naš teden na ogled. Z veseljem smo mu napravili to uslugo in se mu javno zahvalujemo, da tako zvesto skrbi za razširitev lista! Rojaki v tujini, posnemajte ga!

Malo dalje je pismo izseljenca tovariša Jožeta in njegove žene Ane Zagorc iz Sheboygan, v katerem pravi med drugim tudi tole:

»...Prosim Vas, da bi nama vsak teden pošiljali Dolenjski list, ker ga z ženo zelo ljubiva. Doma sva od Sentpe-

tra na Dolenjskem, list pa prinaša vedno novice iz vseh krajev Dolenjske. Z ženo sva bila pri vas na obisku dva meseca in pol. Zelo žal mi je, da Vas nisem prišel v uredništvo obiskat in lista že takrat naročil. Zdad nama ga pošilja tovariš Rozman iz Gotne vasi že ves čas, kar sva se vrnila. List je zelo zanimiv in bom dobil še več naročnikov, ker zdad vsi berejo tega, ki ga jaz dobivam od tovariša Rozmana. Tukaj je veliko ljudi, ki se zanimajo za svojo rojstno domovino in za vse domače novice!

Vsem bralcem Dolenjskega lista pošiljava pozdrave.

JOŽE in ANI ZAGORC, 1414 Annie Court, Sheboygan, Wisconsin, USA.

Besede naših izseljencev in njihova pisma govorijo sama dovolj prepričljivo. — Čemu se odlašate in nam ne sporočite naslova vaših sorodnikov v tujini, da bi jim Dolenjski list poslali brezplačno na ogled? In če jim ga takoj naročite, jim večjega veselja ne boste mogli napraviti! Naročite jim list zjad ob Novem letu — s hvaležnostjo se bodo spominjali vaše pozornosti! Letna naročnina za izposredstvo je 600 din (2 ameriška dolarja).

»Brez 'Dolenjca' ne morem več shajati«
pravi Košmriljev Lojze iz Malega loga v kočevskem okraju

Po potoških vasicah ni bilo menda še nikoli toliko razpravljajo o »Dolenjskem listu« kakor prav zdaj okoli novega leta. Kamor koli si prišel, povsod je nanesel pogovor na »naš list«. Mnogo Potočanov se je prav v preteklih dneh seznanilo z Dolenjskim listom in si ga naročilo. Ljudje pravijo, da jih časopis dobro seznanja z dogodki doma in po svetu; objavlja spomine na slavne dni osvobodilne borbe, prinaša zanimive in praktične nasvete, članke iz gospodarstva itd. Tako so ocenili list Potočani.

Janez Samsa, po domače Garup iz Malega loga, ima naročen »Dolenjski list« že leto dni. Pravi, da ga vsak teden nestrno pričakuje in ga ne odloži iz rok prej, dokler ga ne prebere do zadnje črke. Ko sem ga vprašal, kaj mu v listu najbolj ugaja, mi je odgovoril, da je zanj zanimivo vse, kot bivši partizan pa prebere najprej črtice in spomine iz partizanskih časov.

Lojze Košmrilj iz Malega loga si je doslej »Dolenjski list« vsak teden izposajal pri sosedu. Zdad pa se je odločil, da ga bo naročil, ker se je na list tako navadil, da »brez 'Dolenjca' ne more več shajati«, kakor mi je dejal. Tudi za sorodnika v Ameriki bo naročil »Dolenjski list«. O listu ve povedati marsikaj pohvalnega, le dopisov iz potoškega kraja pogrša, tako je dejal Lojze in obljubil, da bo sam od časa do časa napisal kaj krajšega za »Dolenjski list«.

ZAHVALA

Prireditve za Novoletno jelko so letos v Novem mestu lepo uspele. Vsem kolektivom, podjetjem in ustanovam, Pionirskemu svetu v Ljubljani, SKUD »Dušan Jereb«, JLA, železničarjem, našim ženam, razglasni postaji, Mestnemu kinu in posameznikom, ki so pripomogli k uspehu, se v imenu naših pionirjev in občibanov v mestu in okoliških šolah najtopleje zahvalujemo.

Novo mesto, 3. januarja 1953.

Društvo prijateljev mladine,
Novo mesto

Naš tedenk pa si zadnje čase utira pot tudi v Ribniško dolino. Janez Kozina iz Zlebiča, ki je naročnik lista že nad dve leti, vsakomur priporoča »Dolenjski list« in pravi, da mu je postal najboljši prijatelj in svetovalec v življenju. Ostal bo njegov stalni naročnik. »Vsakomur je lahko žal, če si lista še ni naročil, ki navezadnje tudi ni predrag.« tako mi je dejal, ko sva se zadnjo soboto srečala. Karel Oražem

Občinski odbor OF Adlešiči napoveduje tekmovanje vsem občinam v Beli krajini

Od občinskega odbora OF Adlešiči smo dobili naslednje tekmovalno napoved, hkrati pa sedem novih naročnikov. »Pod geslom 'V vsako hišo 'Dolenjski list'« napoveduje občinski odbor Osvobodilne fronte Adlešiči tekmovanje v pridobivanju novih naročnikov za naš lokalni časopis vsem občinskim odborom OF v okraju Črnomelj.

Naša občina, najmanjša in najpasivnejša v okraju, ima do sedaj 35 naročnikov, ki z veseljem vsak teden pričakuje svoj list, ki jih seznanja z vsemi novicami v domačih krajih. Zavezujejo se, da bodo do V. kongresa OF Slovenije pridobili še 25 novih naročnikov.

Tekmujemo za razširitev našega frontnega tiska!

OBČINSKI ODBOR OF ADLEŠIČI:

V decembru — 589 novih naročnikov

Ker smo že pred začetkom meseca lokalnega časopisa razposlali propagandno gradivo našim kmetijskim združenjem, železniškim postajam, občinskim odborom OF itd., se je od 19. do 31. decembra prijaviло upravljavci Dolenjskega lista 589 novih naročnikov, izmed teh:

v okraju Črnomelj 163 novih naročnikov,

v okraju Kočevje 80 novih naročnikov,

v okraju Novo mesto 271 novih naročnikov,

Franček Saje:

VATIKAN IN NAŠI NARODI

šanja absolutno ne razume in ne kaže volje, da bi ga srečno rešila... Rim nas toleče po glavi in bi se rad, da bi ne jokali. Čvrst narod bi moral vsaj z absolutno pasivnostjo pokazati, da mu nezaluzeni in naravnost bogoskrunski udarci Cerkev, ki bi morala biti naša mati, povzročajo bolečine in žalost. To je Rim zaslužil.

V nadaljnjih pismih Strossmayer piše:

»Od Rima ne pričakujemo kdo ve kaj. Ti ljudje so politiki, ki se večinoma samo klanjajo tistem, kdor ima oblast v rokah, pa čeravno je najkričnejši in najbolj maščevalen.« Ali: »Ko bi bil naš narod zrel, bi se otresel tujega varuštva v politiki in romantizma na verskem področju.«

Kanonik Rački se je popolnoma strinjal s škofom Strossmayerjem, katerega je 15. septembra 1887. leta pisal: »Kar pišete o rimski politiki, je živa resnica. Zdad jim roji po glavi dominium temporale in zavezništvo si iščejo, kjer koli bi jih našli.«

To citiranje lahko zaključimo z jasnim stavkom iz pisma, ki ga je Strossmayer pisal istrskemu politiku Dinku Vitezoviču:

»Dunajska in vatikanska diplomacija delata samo na to, da bi majhne narode zatrla.«

za svoje v inozemstvu in v raznih krajih LRS in FLRJ pa so Dolenjci naročili v tem času 75 izvodov Dolenjskega lista.

Ce upoštevamo dejstvo, da so se gornji novi naročniki prijaviли sami, lahko pričakujemo od vseh delovnih občinskih odborov OF, da bodo imeli v mesecu lokalnega tiska krasne uspehe. Prosimo vse občinske odbore OF, da seznanijo z lokalnim časopisom v januarju slehernega svojega člana, predvsem pa vse frontovce v oddaljenih krajih, kjer ponekod cele vasi ne dobivajo niti enega naših časopisov!

Sodelujmo aktivno v mesecu Dolenjskega lista!

Osnovna šola v Loškem potoku
»Pošiljamo vam 32 novih naročnikov...«

Prijetno presenečenje nam je pripraviła osnovna šola v Loškem potoku. 5. januarja nam je poslala seznam 32 novih naročnikov, zraven pa med drugim pripisala:

»...zbrali smo gornje naročnike, denar — 4600 din — sledi! Prosimo, pošljite vsem po možnosti novoletno številko. Naročnike še zbiramo!

Kulturo delovnim ljudem!

Lesar Meta, šol. uprav.

Iskrena hvala za požrtvovalnost in sodelovanje v mesecu lokalnega lista! Na tak način se bo naš tedenk lahko kaj hitro razširil tudi v okraju Kočevje. Vsem šolam priporočamo, da posnemajo zgled loškopotoške osnovne šole, vse prosvetne delavce kočevskega okraja pa hkrati vabimo, da se vključijo med dopisnike Dolenjskega lista!

Tudi pod Gorjanci bo šlo

Pred dnevi je občinski odbor OF Stopiče med ostalim razpravljal tudi o mesecu Dolenjskega lista. Posamezni odborniki so obljubili pomoč, prvi izmed njih pa je tovariš Jože Bojanec iz Vel. Orehka 16 že 5. januarja prinesel 14 novih naročnikov iz vasi Veliki in Mali Orehek in s Hriba. Prepričani smo, da se bo Podgorje v januarju izkazalo, saj je prav tu še skoraj največ ljudi, ki Dolenjskega lista še nikoli niso imeli v rokah.

Aktiviste in člane odborov OF pro-

Dva vzgladna aktivista za tisk OF

Da se Dolenjski list v nekaterih občinah in okrajih razširja mnogo hitreje kakor drugod, je zasluga posameznih zavednih članov OF, ki list priporočajo znanem, seznanjajo z njim sosedje in prijatelje in jim ni odveč, pokazati lokalni časopis tudi v sosednjih vaseh. Nešteto krat srečujemo znanca iz bližnjih in daljnjih krajev; kdo ve, če za naš dolenjski časopis res že vedo? Beseda ni konj — in marsikdo izmed novih naročnikov je iz srca hvaležen človeku, ki ga je opozoril na naš domači list.

V zadnjem mesecu je n. pr. precej naraslo število novih naročnikov v Žužemberku in okolici po zaslugi tovariša Jožeta Pruška, ki je od 3. do 31. decembra pridobil 48 novih naročnikov! Nekaj novih naročnikov so nam poslali tudi stalni dopisniki s tega področja, precej pa se jih je naročilo neposredno z dopisnico ali naročilnico naravnost na listovo upravo.

Cedalje več naročnikov ima tudi prelepa Poljanska dolina ob Kolpi v Beli krajini. Med najprirednejšimi agitatorji za lokalni časopis je tu tovariš Jože Smalcelj iz Predgrada 53. Samo v decembru je pridobil 22 novih naročnikov, lepo število pa tudi že prej. Bralci našega lista ga poznajo tudi kot zvestega dopisnika svoje doline, ki je prav po njegovi zaslugi toliko-

krat omenjena v listu. Ko bi ga posnemali tudi v drugih občinah Bele krajine, bi se Dolenjski list lahko v črnomeljsem okraju še precej bolj razširil kot se je doslej.

SVOJEVRSTEN REKORD

158
novih naročnikov
v enem dnevu

»Če bo šlo tako naprej, potem bomo konec januarja tiskali že 10.000 izvodov Dolenjskega lista...« menijo tovarišice v upravi našega tiskarstva, ko jih te dni posamezniki in organizacije OF zasipajo z novimi naročniki, naročilnicami, dopisnicami itd. — Svojevrstni uspeh — doslej največji, odkar naš tedenk sploh izhaja — je zabeležila naša uprava v ponedeljek 5. januarja:

na Dolenjski list se je naročilo 185 novih naročnikov, od tega 35 iz Bele krajine, 42 iz okraja Kočevje, 90 iz novomeškega okraja, 10 iz raznih krajev Slovenije in ostalih republik FLRJ, 8 pa iz inozemstva.

Ali ste pridobili tudi vi že kakšnega novega naročnika?

»Vsaj 40 novih naročnikov bi rad pridobil...«

Spet moramo pisati o tovarišu Jožetu Jeraju iz Vel. Gabra. Ko nam je 22. decembra prinesel naslove in naročnino 19 novih naročnikov, pri tem pa napovedal vsem aktivistom novomeškega okraja tekmovanje v pridobivanju novih naročnikov, nismo mislili, da se bo čez dober teden spet oglašil. V torek 30. decembra pa nam je prinesel še 13 novih naročnikov in njihovo naročnino.

»32 sem jih že dobil, vsaj 40 novih naročnikov pa bi rad pridobil do konca januarja!«

Prav nič ne dvomimo, da bo tovariš Jeraj številko 40 krepko presegel — in ga znova postavljamo za zgled vsem zavednim članom OF v naših okrajih! Kar je en sam človek naredil v dveh, treh vaseh, to bodo z lahkoto in s še večjimi uspehi lahko dosegli tudi odborniki občinskih odborov OF, na katere smo se obrnili s prošnjami za sodelovanje v mesecu lokalnega tiska.

Prizor z zadnje vzorne brakađe na Frati (članek smo objavili v lanski 49. številki našega tedenka)

Prizor z zadnje vzorne brakađe na Frati (članek smo objavili v lanski 49. številki našega tedenka)

Važno
obvestilo

Obveščamo vse naše naročnike, da imamo od 1. januarja 1953 novo številko tekočega računa pri Narodni banki. Številka je naslednja:

DOLENJSKI LIST, NOVO MESTO, 616-T-181

Prosimo vse naročnike, da zaradi nemotenega poslovanja pri vseh bodočih nakazilih uporabljajo izključno gornjo novo bančno številko. Vsi, ki so medtem prejeli položnice s prejšnjo bančno številko, naj nad njo čitljivo napišejo gornjo številko.

Vse naročnike hkrati prosimo, da se poslužijo položnic, ki smo jih razposlali v zadnji številki, in takoj pošljejo predplačilo naročnine za leto 1953. Prav tako ponovno prosimo zaostankarje, da nam v izogib visokim opornim stroškom takoj nakažejo zaostalo naročnino za leto 1952.

V današnji številki prilagamo položnice vsem tistim novim naročnikom, ki so naročili »Dolenjski list« po 30. decembru 1952 in prejmejo danes naš tedenk prvič. Prosimo jih, da naročnino takoj nakažejo, če pa so morda naročnino medtem že nakazali, naj oddajo položnico znanцу ali prijatelju.

Na splošno željo vseh novih naročnikov in mnogih naših starih bralcev podaljšujemo rok za vplačilo naročnine, ki je pogoj za sodelovanje v velikem novoletnem nagradnem žrebanju. V žrebanju, v katerem bo razdeljenih 24 lepih nagrad v skupni vrednosti 150.000 din, bodo sodelovali vsi tisti naročniki našega lista, ki bodo do 30. januarja 1953 predplačili bodisi celoletno, pol- ali vsaj četrtletno naročnino. Oglejte si nagrade v izločbi novomeške veletrgovine »Rog« na Glavnem trgu!

PRVA NAGRADA: KOMPLETNA KUHILJSKA OPREMA in tako dalje.

Posiljite naročnino čimprej. Upoštevajte, prosimo, da dobivamo odrezke čekovnih položnic iz oddaljenih krajev včasih tudi šele po desetih dnevih. Zato si zagotovite sodelovanje v nagradnem žrebanju s pravočasnim vplačilom letošnje naročnine!

UPRAVA
DOLENJSKEGA LISTA

Tovariš Kardelj je v svoji obširni in jasni obrazložitvi ob prekinitvi diplomatskih odnosov z Vatikanom ugotovil, da glavni vzrok vatikanskega sovraštva do socialistične Jugoslavije ni v ideološki razliki. Vatikanu je v napoto predvsem obstoj Jugoslavije, enotnosti in svobodoljubnosti njenih narodov, ki hočejo biti na svoji zemlji svoj gospod — brez oblastnikov v frakih in talarjih.

Rimski škofje so se že od nekdaj veliko bolj ogrevali za svoje cesarstvo na tem svetu kot pa za »božje kraljestvo«, ki »ni od tega sveta«. To nam potrjuje vsa zgodovina papeštva, zlasti pa od papeža Gregorja VII. dalje, ki je za dolga stoletja utrdil papeško oblast in državo, ko je 1077. leta v Canossi prisilil na kolena rimsko-nemškega cesarja Henrika IV. Ko pa je papež Pij IX. leta 1870 z združitvijo Italije izgubil svoje cerkvene svetne posesti in se razglasil za »vatikanskega jetnika«, mu je kot glavno upanje in opora ostala katoliška Avstro-Ogrska. Ker so največjo nevarnost za razbitje črnogorke katoliške monarhije predstavljali njeni slovenski narodi, je bil Vatikan prav tak njihov zatiralec in sovražnik kot cesarski Dunaj.

Rodoljubni škof Strossmayer je o tej sovražni politiki Vatikana v minulem stoletju mnogokrat pisal svojemu prijatelju kanoniku Račkemu. V nekem pismu med drugim pravi:

»Rimska kurija slovenske vpra-

patriotizma in kjer je obljubljal zase in za narod, da žrtvuje vse, kar ima, in zadnjo srago krvi za Avstrijo in njene-ga cesarja.«

Papež Benedikt XV. je prav tako želel zmago Avstro-Ogrske in Nemčije. Ko pa je videl, da je poraz centralnih sil neizbežen, si je izmislil idejo o »miru brez zmagovalcev«, da bi na ta način rešil avstro-ogrsko katoliško monarhijo.

Papežev mirovno akcijo je podprla tudi slovenska klerikalna stranka, ki je predlagala trialistično preureditev avstro-ogrsko države. Dr. Korošec je 30. maja 1917 v avstrijskem parlamentu prebral tako imenovano majsko deklaracijo, »naj se vsa ozemlja monarhije, v katerih prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združijo pod žezlom habsburško-lotarinške dinastije v samostojno državo«. Razen nekaterih častnih izjem so vsi dopisniki majske deklaracije iskreno mislili na avstro-ogrski državni okvir. Klerikalni ideolog dr. Aleš Ušeničnik je 1918. leta v posebni brošuri z Jegličevo odobritvijo zatrdil:

»Naš narod želi Jugoslavijo pod habsburško dinastijo. Antanta želi Jugoslavijo izven monarhije in proti monarhiji... Zaradi tega je knezsko-svečano izjavil, da je njegov podpis pod majsko deklaracijo protest zoper vse poizkuse antante in brezvestnih emi-

[Nadaljevanje na 4. strani.]

Zadružništvo rešuje norveškega kmeta

(ZAPISKI S POTOVANJA PO NORVEŠKI)

Koder koli smo hodili po Norveški, povsod smo ob cestah srečavali majhne lesene odre, na katerih so bili tu in tam vrči za mleko. Posebno je mreža takih svojvrstnih zbiralnic mleka gosta v srednji Norveški, pa tudi v Hedmarku, kjer se ob največjem norveškem jezeru Mjosi razprostira najvažnejše norveško kmetijsko področje.

Izprva na te lesene odre nismo bili nič kaj posebno pozorni. Ko pa smo bili visoko na severu, smo čisto po naključju prodrli v skrivnost teh svojvrstnih cestnih znamenj.

Blizu Bardefossa, ki leži nekako 300 kilometrov severno od Narvika, je pravkar norveški kmet raztovarjal z voza mlečne vrče na ta oder. Rdečkastiv, grivast konj se je prestrašil avtomobila in toliko da ni odvihral sam naprej. Voz se je postavil čez sredo ceste in morali smo se ustaviti. Beseda je dala besedo. Kmet nam je pripovedoval, da so ti leseni odri zbiralnice, od kamor kmetje pripeljejo mleko, od tod dalje pa ga odpeljejo zadružni avtomobili v mlekarne, kjer pridelujejo sir, maslo, ali pa mleko pasteurizirajo.

»Kje pa je sedež vaše zadruge?« smo ga vprašali.

»Če se peljete tod naprej, boste prišli do Bardefossa. Ob cesti ne boste zgrešili zadružnega poslopja.«

»Koliko članov pa ima zadruza v vašem kraju?«

Kmet nas je malo začudeno pogledal, potem pa smeje odgovoril: »Vsi kmetje smo člani te zadruge.«

To je povedal s takim naglasom, kot: saj vendar drugače ni mogoče. V razgovoru nam je še omenil, da ima 12 glav živine in da se predvsem pečca — kakor kmetje tod vobče — z živinorejo. Zemljo pokriva skoraj šest mesecev na leto debela snežna odeja, razen tega pa je pozimi šest tednov tudi podnevi nič. Poleti res tudi nekaj tednov sonce nikoli ne zaide. Vendar pa so sončni žarki preslabotni, da bi priključili iz tal vse tisto rastlinsko življenje, ki ga poznamo pri nas.

Nas je zanimalo, kako gleda ta norveški kmet na zadruzo. Pri nas bomo neredko srečali na podeželju ljudi, ki govorijo o zadruzi kot o notovariji, ki jo ni prav nič treba. Vprašali smo ga, ali proda mleko in živino tudi drugače in ne preko zadruge. Pogledal nas je, kot da smo ga vprašali nekaj nemogočega:

»Zadruza prodaja naše pridelke, mleko, živino, zadruza pa nam tudi dobavlja stroje. Pogledajte, do Lavangena je več kot 10 milj (1 norveška milja je 10 km) in zakaj bi nosil mleko v Lavangen, če to stori namesto mene

zadruza. Zakaj bi hodil v mesto kupovat, kar potrebujem, če kupi zame zadruza.«

Čutili smo, da govori iz kmeta dober gospodar. O zadruzi nam je povedal toliko pohvalnega, da smo bil kar radovedni, kakšna je res. V Bardefossu nam za zadružno poslopje ni bilo treba spraševati. Pred dolgo, enonadstropno leseno stavbo (na Norveškem imajo zelo mnogo lesenih hiš, menda zaradi tega, ker imajo dovolj lesa, pa tudi v lesenih hišah je bolj toplo), je stalo več avtomobilov. Z njih so raztovarjali cianaste vrče. Po tekočem traku so vrči zdrsli v notranjost mlekarne, v napravo za pasteuriziranje, ali pa v velike kotle, kjer so mleko posnemali in ga nato sesirjali.

Zadružna mlekarne je napravila na nas najboljši vtis. Vse higienično in čisto, tako da se človeku zdi, kot da je prišel v sanatorij in ne v mlekarne. Tu smo dobili nekaj podatkov o življenju zadruge. A doma ni bilo pravih ljudi. Vsekaror pa bi radi kaj več zvedeli o organizaciji norveškega zadružništva. Ko smo se vrnili v Oslo, smo se oglasili na norveški zadružni zvezi, kjer so nam organizacijsko pojasnili to, kar smo glede zadružništva videli na svojem potovanju.

Le malo norveške zemlje je primerne za kmetovanje. Okoli 170.000 majhnih kmetov je v vsej Norveški. Ti pa se morajo neprestano boriti za svoj obstoj. Pri tem jim veliko pomagajo zadruge.

Več kot četrtina malih posestnikov je včlanjenih v razne zadruge. Vsa prodaja mleka, mesa in jajc gre skozi zadružne poslovalnice. Zakaj?

Norveška je zelo raztegnjena dežela. Od Oslo do severa Norveške je prav tako daleč kot od Oslo do Ljubljane. Večjih naselij je le malo. Če bi hotel kmet prodati svoje pridelke na trgu, bi moral hoditi precej daleč, da bi prišel do večjega naselja. Ko so nam v norveški centralni zadružni zvezi pripovedovali o tem, smo razumeli besede kmeta, ki smo ga srečali blizu Bardefossa. Brez zadružništva bi bil norveški kmet obsojen na propadanje. Posameznik nikoli ne bi zmozel dobro prodajati svojih pridelkov. Bolj oddaljeni kmetje bi jih morali prodajati ceneje. Zdad pa je enostavno. Mleko pripeljejo le do ceste, vrče postavijo na oder, zadružni avtomobil jih odpelje in prazne spet vrne.

Seveda pa se norveško zadružništvo ne ukvarja samo z zbiranjem mleka. Dve vrsti zadrug imajo pravzaprav. Tako imenovane proizvodne, to so mlekarne, živinorejske zadruge itd., ter po-

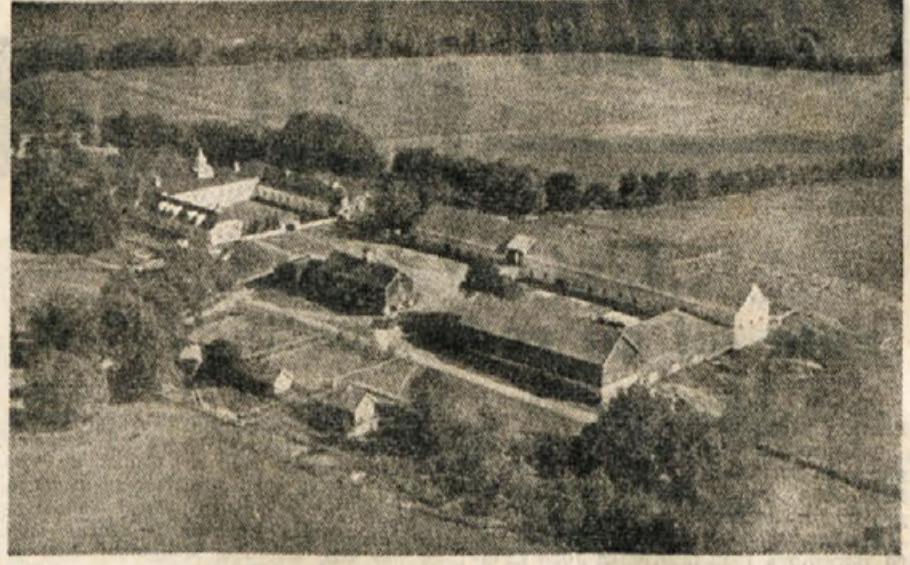
trošne zadruge, ki nabavljajo kmetom vse potrebno, od živil do kmetijskih strojev.

V Hedmarku smo videli precej kmetijskih strojev. »Ali daje zadruza kmetom tudi posojilo za nakup strojev?« smo vprašali tajnika Centralne zadružne zveze.

»Seveda, zato ima tudi zadružna zveza svojo posebno banko. Vsak član zadruge lahko dobi posojilo. Posebno banko imamo pa nabavo živine. Tako n. pr. lahko dobi vsak kmet to posojilo v višini 75 % za nakup potrebne vsote. Višina posojila se seveda računa tudi po velikosti posestva. Zadružniki lahko kupujejo stroje 10–20 % ceneje kakor je nabavna cena, razliko pa krije država. Tako posojilo lahko dobijo zadružniki za nabavo živinske krme, za stroje, ne morejo pa ga dobiti za nakup zemlje.«

Za norveško zadružništvo so zelo značilne tudi posebne zadružne šole. Namen zadružništva je, pomagati kmetu, toda ta si mora pomagati tudi sam. Najlažje pa si pomaga, če zna dobro kmetovati in če se razume na moderno kmetovanje. Zato ima zadružna zveza posebne kmetijske šole. V zimskem času imajo teoretičen pouk v vsaki občini, poleti pa praktičen del tega pouka. Prav letos je zadružna zveza predložila zakon, naj bi vsa norveška kmečka ženska mladina obvezno obiskovala te šole. V teh tečajih se seveda ne učijo samo naprednega kmetovanja, temveč še mnogo drugega, kar pride ljudem prav v vsakdanjem življenju.

Kmetje v Hedmarku so nam pripovedovali, da so njihovi najboljši prijatelji »zadružni možje«. Tako po norveško imenujejo zadružne inštruktorje, ki navajajo kmetovalce k naprednejemu gospodarjenju. Norveška zadružna zveza ima 10 šol za take inštruktorje. To je nekakšna kmetijska visoka šola. Inštruktorji so nameščenci zadrug in kmetom brezplačno svetujejo. Zadružni inštruktorji so tudi najboljši agitatorji za vstop v zadruzo. Nasvete

Kmečko naselje ob jezeru Mjosa

dajejo tudi nečlanom in jih tako navezujejo na zadruzo.

Poseben pomen pa imajo zadruge na norveškem trgu živil. Ker imajo v rokah vsi prodajo mleka, jaje in delno tudi mesa, onemogočajo, da bi se prekupčevalski trgovci okoriščali s kmečkimi žulji. Če pa položaj na trgu zahteva, da n. pr. prodajajo mleko ceneje, odkupne cene vendar ne znižajo, pač pa krijejo razliko iz rezervnega sklada. Tako kmetje vedo, koliko bodo dobili za mleko ali druge pridelke in se jim ni treba bati, da bi jih morali dati pod ceno.

Kjer koli smo govorili z norveškimi kmetovalci, smo videli, da so sorazmerno napredni. Iz zemlje skušajo čimveč iztisniti, zato je tudi precej velika uporaba umetnih gnojil. Za živino uporabljajo močna krmila, predvsem ribjo moko. Ribje ostanke namreč posušijo in jih zmlejejo v belo moko, ki ima zelo mnogo beljakovin in je odlično krmilo. Posebno v zahodni in severni Norveški pozimi polagajo govedu ribjo moko. Poznavalci sicer pravijo, da ima zaradi tega tudi mleko vonj po ribah, a Norvežane to ne moti, saj pojedjo rib več kot kateri koli drug narod na svetu.

V okolici Oslo smo videli kmeta, ki je pravkar preoral veliko njivo s trobrazdnim plugom. Povedal nam je, da je traktor njegov. Zanimalo nas je, ali je traktor polno izkoriščen. Odgovoril nam je, da ni, ker imajo v vasi več traktorjev in drugih strojev. Več kmetov skupaj si nabavi en traktor ali pa ga kupi eden in ga posojuje drugim. V poslednjem času so začeli ustanavljati tudi pri zadrugah strojne oddelke, ki svojim članom za malenkostno odškodnino posojijo strojne naprave. Ker pa so naselja močno raztresena, se ta način obnese le v vzhodni in južni Norveški, kjer so večji kmečki predeli.

Ko smo po razgovoru v norveški zadružni zvezi primerjali naše in njihovo zadružništvo, smo se spomnili tudi na tistega norveškega kmeta, ki sem ga uvodoma opisal. Zdad smo razumeli, zakaj nas je ta kmet tako neverjetno pogledal, ko smo ga vprašali, koliko kmetov iz njegove vasi je včlanjeno v drugo. Norveški kmet čuti, da mu zadruza pomaga, da ga zadruza brani pred izkoriščanjem. Zato je zanj samo po sebi razumljivo, da je član zadruge, ki mu prinaša tudi življenjske koristi.

Gustav Guzej

Pred dokončno odmero dohodnine za leto 1952

Samo župnišča dolgujejo v novomeškem okraju nad milijon dinarjev davkov!

Na vseh zborih volivcev in še na množičnih sestankih pred volitvami so bili davčni predpisi, zlasti tako imenovana četra akontacija predmet živahnih razprav. Na splošno ost kritike ni bila obrnjena proti previsokemu predpisu, ker ta v resnici (z ozirom na cene in promet na trgu) ni previsok, pač pa so davkoplačevalci ostro kritizirali nepravilno razdelitev davčnih bremen na posamezna gospodarstva. Treba pa je takoj poudariti, da so za take nepravilnosti poleg posameznih davčnih komisij, ljudskih odborov in posameznih uslužbencev uprave za dohodke krivi tudi sami davčni zavezanici. Sestanki davčnih zavezancev, ki so sklicani prav zato, da se vsi seznanijo z obremenitvijo posameznih gospodarstev, so po navadi slabo obiskani. V kolikor pa pridejo na te sestanke, davčni zavezanici na njih lepo molčijo ali samo kimaajo, namesto da bi se tu odkrito pomenili, koliko naj plača ta in koliko je zmožen plačati oni. Navadno se prizadeji oglašijo šele takrat, ko je predpis že narejen in ko je treba že plačati davek in je seveda že prepozno.

Splošna želja vseh poštenih davkoplačevalcev je, da bi se dohodnina od posvetva spet odmerjala na osnovi čistega katastrskega donosa. Iz objektivnih razlogov to do sedaj ni bilo mogoče, pri odmeri dohodnine za leto 1952 pa bo osnovna za odmero čisti katastrski donos posameznega gospodarstva. Priprave za odmero na tej osnovi so že v teku, zahtevajo pa ogromno dela in naporov organov za dohodke in uslužbencev katastra. Za vsako gospodarstvo je treba posebej izdelati obširen popisni list z navedbo površine in kakovosti zemlje, vseh kultur, števil

živine, družine, razne posebnosti gospodarstva in kraja, na koncu pa še upoštevati razne vremenske nepravilke, neresice pri živini in podobno, kar vpliva na zmanjšanje dohodka. Prav tako pa je treba jemati v obzir tudi vse okolnosti, ki vplivajo na zvišanje dohodka. Poleg čistega katastrskega dohodka, ki bo vsekakor osnova davčni odmeri za leto 1952, pa bodo davčne komisije pri ljudskih odborih še ocenile stranske dohodke vsakega davčnega zavezanca, ki ne izhajajo iz kmetijstva, kot so n. pr. zaslužek pri prevozu, izredne prodaje in drugi podobni dohodki. Treba je priznati, da so popisne pole izredno natančne in zahteva njih izpolnjevanje veliko naporov in sposobnosti izpolnjevalcev. Ko bodo popisne pole izpolnjene za posamezne občine in sektorje, bodo sklicani sestanki davčnih zavezancev, na katerih bodo ti seznanjeni s celotnim davčnim predpisom ne samo za sebe, pač pa tudi za sosede. Ze sedaj opozarjamo vse zavezanca, da se teh sestankov udeležijo in na njih dokončno razčistijo vse nepravilnosti, ki bi se še pojavile. Res poštena in pravična odmera davka za vsakega posameznika je mogoča le z aktivnim sodelovanjem vseh zavezancev!

Kako pa so posamezne skupine davčnih zavezancev v leto 1952 poravnale svoje davčne obveznosti? Še najbolj pošteno so v novomeškem okraju odrajtali davčne akontacije kmečki zavezanici, ki so plačali do konca decembra 97 % vseh obveznosti. No, lahko to plačevanje res ni šlo. Davčni izterjevalci, ki morajo nastopiti tam, kjer posameznik ne plača davka sam v določenem času, naletijo pri izterjevanju

pri posameznikih na neverjetne težave in primere trdovratne trme. Tak je bil primer v šentjernejški okolici, da se je kmetovalec, ki so mu zaradi neporavnane davčne obveznosti odpeljali živinče, cel dan pogajal, da mu naj živinče vrnejo proti plačilu polovičnega zneska. Ko člani komisije niso nikakor popustili, je potegnil iz žepa denarnico in plačal celotni znesek, pa še 1500 din za ručne stroške. V Globodolu se je nek kmetica prav tako trmasto upirala plačati dolžni znesek, ko pa so iztirjevalci hoteli odpeljati zarubljeno kravo, je vzela denar izpod blazine na postelji, kjer je imela verjetno za vsak slučaj pripravljeno celotni znesek, in ga izročila organom. Takih primerov je zelo veliko, kar najbolj zgornjo dokazuje število prodaj, ki znaša komaj 0,01 % od odpravljenih ružežni.

Precej slabši plačniki so obrtniki. Ti so plačali do konca leta le 83 % predpisane davka. Z izterjavo davkov pri obrtnikih imajo ljudski odbori še veliko več težav kot pri kmetih, kar je toliko manj razumljivo, saj gre obrtniku denar, od katerega odvede delež za skupnost, neposredno preko njegovih rok. Najslabši davčni zavezanici pa so pripadniki svobodnih poklicev; to so gostilničarji, advokati, duhovniki in podobni. Komaj 56 % svojih davčnih obveznosti so poravnali do konca decembra davčni zavezanci te skupine! V tej skupini pa so spet najslabši plačniki posamezna župnišča in nekateri duhovniki. Tako ima škocjansko župnišče zaostanka na davku kar 200.000 dinarjev, šentjernejsko prav toliko, trebanjsko okrog 190.000 din, v Mirni peči okrog 100.000 din. V Smihelu pri Žumberku jim denar za davke nikakor ne gre iz rok — mislim v župnišču —, v Vavti vasi je bila potrebna ružež itd. Skratka, teh nekaj davčnih zavezancev v župniščih zadržuje čisto neupravičeno nad en milijon dinarjev skupnih sredstev! Poleg tega, da nekateri gosposode na položaju župnih upraviteljev počejo razumeti, da ne more nihče imeti v naši državi izjemnega gospodarskega položaja in da mora vsak plačati skupnosti del ustvarjenih dohodkov — in med ustvarjalci dohodkov župnišča niso na zadnjem mestu! —, pa s takim zadrževanjem skupnosti dolžnega zneska zavirajo reden gospodarski razvoj.

Vprašanje rednega plačevanja davka zlasti pri zavezanecih svobodnih poklicev in nekaterih obrtnikih je treba zaostri. Ni in ne more biti nobenih izjem za nikogar! Ljudski odbori pa naj že pri predpisovanju akontacij sodelujejo v čimvečji meri z davčnimi zavezanec in z njihovo pomočjo delajo obremenitve za posameznike. Priznati je treba, da je bilo dosedanje predpisovanje le preveč sablonsko in neživljensko. Pri marsikaterem zavezanecu so se zanašali na to, da bo končna odmera dohodnine pokazala, če je bil obremenjen preveč ali premalo. Pri tem seveda niso upoštevali nepotrebnega razburjanja, ki je posledica takega ravnanja. Tudi pri obrtnikih je treba videti razliko med uslužnostno in produktivno obrtjo. Uslužnostni obrtnik plača davek izključno od svojega zaslužka, dočim ima proizvodni obrtnik možnost, da davke vračuna v material in druge oblike, ki jih na koncu konca plača naročnik.

Zadružnice novomeškega okraja se uveljavljajo

Ustanovni občni zbor OZZ Novo mesto, ki je bil 21. junija 1952, je med drugim temeljito obravnaval vprašanje dela Zveze zadružnic in jih z dobrimi pobudami usmeril v aktivnejše delovanje.

V okviru splošnih kmetijskih in delovnih zadrug je bilo lani v avgustu in septembru prirejenih pet dvodnevni praktičnih gospodinjstkih tečajev za vkuhavanje z vključenimi predavanji iz kmetijske stroke. Konec oktobra so prišle na obisk zadružnice iz Hrvaške, ki so se ogledale nekaj naših zadrug in izmenjale v razgovoru z našimi zadružnicami mnogo koristnih izkušenj. — Sodelovanje zadružnic ob sestavi programov za zimske kmetijsko-izobraževalne šole je vplivalo na to, da so učni načrti sestavljeni tudi iz vidika strokovnega dviganja naših žena na podeželju.

Za leto 1953 je okrajni odbor Zveze zadružnic sprejel načrt dela in ga predložil upravnemu odboru OZZ v odobritev. Načrt je izdelan v smislu kulturno-prosvetnega dela zadružnic, dviga strokovne sposobnosti kmetijskih proizvajalk, s posebnim poudarkom na mlekarstvu in razbremenitve žena pri hišnem delu.

Zadružnice se bodo vztrajno borile, da bodo pri sleherni zadruzi zastopane ob novih volitvah v upravne in nad-

zorne odbore, ker je tako bo možno proučevati vsa gospodarska vprašanja zadrug in usmerjati ostale zadružnice v uspešno sodelovanje.

Zadružnice bodo v vseh zadrugah, kjer obstajajo strojni odseki, določile ženo ali mladinko, ki bo obiskovala traktorsko-strojni tečaj in se izpopolnila s potrebnim znanjem za upravljanje z vsemi stroji in priključki.

12., 13. in 14. januarja 1953 bo na Grmu seminar z zastopnicami vseh zadrug, ki bo zadružnicam posredovalo osnovno znanje gospodarske zadružne politike, splošna organizacijska vprašanja v zvezi z vlogo žena v zadružnih upravah, finančno in kadrovsko problematiko v zadrugah, posebej pa še predavanja iz kmetijskih panog, zlasti: živinoreje, sadjarstva in vinogradništva ter vrtnarstva.

Ob zaključku seminarja bo obravnavan načrt dela Zveze zadružnic za leto 1953 s konkretnimi sklepi, kje in kako se bo načrt uresničil.

Zadružnice, seznanjene o pravicah enakopravnega sodelovanja v zadružni dejavnosti in uveljavljanja svojih sposobnosti bodo krepko delovale na izvedbi načrta in zainteresirale sleherni vaško ženo, da si osvoji način naprednega kmetovanja v korist sebi in skupnosti. S.

(Nadaljevanje s 3. strani)

grantov, da bi Jugoslavijo odvrgli od dedne habsburške dinastije...

Benediktova akcija za tako imenovani beli mir in Koroščeva akcija za trilateralno ureditev katoliške Avstro-Ogrske pa nista imeli sreče. Antanta ni imela prav nikakega interesa, da bi rešila avstrijsko ječo narodov. Ker se je vojna končala drugače, kot je želel Benedikt XV., je bil papež ogorčen in razočaran. Slovenski klerikalni voditelji pa so se iz zagriženih avstrijskancov čez noč prelevili v največje jugoslovanarje.

Jugoslavijo je Vatikan sprejel sovražno. Zato je zavlačeval s priznanjem nove jugoslovanske države. To je storil papež šele 6. novembra 1919, skoraj leto dni po njeni ustanovitvi. A tudi potem si je povsod in vedno prizadeval, da bi ji škodoval. Ob mirovnih pogajanjih je vatičansko glasilo »Osservatore romano« hujskalo predsednika italijanske vlade proti Jugoslaviji in ga hvalilo, »da je sposoben in da ima kot krotilec bojevitih nasprotnikov srečno roko«. Dne 8. avgusta 1921 je »Osservatore romano« objavil članek svojega glavnega urednika, ki je z italijanskimi imperialisti trdil, da je Dalmacija italijanska dežela, ki se ji »Italija nikoli ni smela odpovedati«.

Vatikan se je po teži izgubi habsburške monarhije, za katero še vedno žaluje in sanja o njeni obnovitvi, vse bolj naslanjal na imperialistično in fašistično Italijo.

Ko je v Italiji prevzel oblast Mussolini, je sveto stolico v Vatikanu zasedel Pij XI. Ob njegovi izvolitvi je Mussolini izjavil, da se bodo odnosi med Rimom in Vatikanom sedaj dokončno uredili. Pij XI. je bil namreč še kot milanski kardinal simpatizer fašizma, kot papež pa je o Mussoliniju izjavil, da ga je poslala sama božja previdnost. Mussolini in Pij XI. sta 1929. leta res sklenila Lateranski sporazum. Po tej pogodbi je bilo sodelovanje rimskega in vatičanskega fašizma še pristnejše in tesnejše na vseh področjih.

To bratstvo obeh fašizmov so zlasti občutili naši zaslužni bratje v Slovenskem Primorju in Istri, ker je fašističnemu nasilju in raznarodovanju krepko pomagal tudi sam Vatikan. Na pritisk svetega očeta je moral odstopiti celo slovenski nadškof v Gorici Franjo Sedej, ki ga je zamenjal italijanski šovinizist Sirotti, končno pa fašist Margotti.

V Jugoslaviji je slovenska klerikalna stranka taktizirala z velikosrbskimi strankami in svoje predstavnike čisto pošiljala v vlado. Dr. Korošec je najbolj ljubljen položaj notranjega ministra, da je v državi, zlasti pa v Sloveniji, zatiral napredne ljudi in gibanja. Kot predsednik vlade je pripravil Zivkovičovo monarhofašistično diktaturo, v kateri je bil tudi sam precej časa ministar.

Doma v Sloveniji pa je klerikalna stranka z izrabljanjem svojega kmeč-

kega zadružništva ustanovila Zadružno gospodarsko banko in ustvarila finančni kapital, s katerim je v tesni povezanosti z brezverskimi liberalnimi bančniki in nemškimi kapitalom nekrščansko izkoriščala delovne ljudi. Z vsestranskim izrabljanjem vere je obnovila klerikalne politične organizacije. Ko pa so v obdobju fašizma odpovedale stare omlapne politične organizacije, je s pomočjo sfnatiziranega klera začela organizirati izbrane, udarne grupe slovenskega klerofašizma: Katoliško akcijo in stražarje na univerzi. Cilj teh klerofašističnih bojovnikov je bila po papeževih enciklikah urejena Slovenija kot Francova Španija ali Tisova Slovaška. Ker za tako papeško Slovenijo pravoslavni Beograd, ki je onemogočil celo ratifikacijo konkordata, ni imel razumevanja, je dr. Korošec iskal pomoč celo pri Hitlerju.

Tudi nadškof Stepinac je že kmalu obupal, da bi v kraljevini Jugoslaviji mogel izpolniti naloge, ki jih je dobil iz Vatikana. Zato je 4. julija 1934 po obisku v Beogradu in zaprisegi kralja Aleksandra zapisal v svoj dnevnik: »Če bi bila večja svoboda in zadosti delavcev (t. j. duhovnikov), bi bila Srbija v dvajsetih letih pokatoličnjena.«

Sele čez sedem let so Hitlerjevi in Mussolinijevi tanki prinesli večjo svobodo za Stepinca, da je z ustaši in njihovim poglavitnikom, ki je po papeževih izjavil dober »praktičen katolik«, lahko začel prekrščevati Srbe. Sad tega ustaškega »prekrščevanja« je okrog pol mi-

ljona poklanih Srbov na področju NDH.

Ta sijajni uspeh »praktičnega katolika« Pavelića in nadškofa Stepinca je Vatikanu tako všeč, da je svojemu požrtvovalnemu in slepo poslušnemu vojnemu zločincu zamenjal nadškofovsko mitro s škrlatnordečim kardinalskim klobukom!

Tudi ljubljanski škof Rožman med drugo svetovno vojno ni razočaral papeža Pija XII., saj je z večino svojega klera in z belogardistično vojsko slovenskih farozjev kolikor je največ mogel podpiral Mussolinija, Hitlerja in s tem hkrati tudi Vatikan. Svoje zadrževanje z Rožmanom in njegovimi »borci za vero« je papež pokazal že med vojno, ko je lastnoročno blagoslovil več sto svetinjic in rožnih vencev za klerofašistične vojsčake. Ti nosilci papeževnega žegna so nato »za večjo čast božjo« brez greha ubijali svobodoljubne Slovence in bili deležni še posebnega odpusta, kakor je nekdanji v srednjem veku slehernik dobil popolni odpustek, če je vrgel le en polenček na grmado, na kateri so vatičanski inkvizitorji žgali krivoverce in čarovnice.

Taka »priateljska« čustva do nas so v zadnjih desetletjih navdajala sveto-hlinske gosposde v Vatikanu. Sedaj pa o socialistični Jugoslaviji razumljivo še bolj želočno kriče na vse strani, da pri nas Cerkev ni svobodna, ker ni svobode za pobožne in posvečene ustaške in belogardistične zločince.

Čuvajmo in ohranimo spomine na osvobodilno vojno!

Kadar govorimo o spomenikih NOB, ne mislimo samo na plošče z napisi, ki jih danes vzdavamo, niti na to, kar navadno imenujemo spomenike: kipi, stebri, piramide itd., ki jih danes postavljamo v spomin borcem, pomembnejšim borbam ali dogodkom itd. Pod oznako **spomenik NOB** razumemo predvsem:

- Stavbe** v naših naseljih, v katerih so bili sprejeti važni sklepi vojaškega ali političnega značaja, v katerih so bili sedeži našega političnega ali vojaškega vodstva, kjer so delale naše tehnike in tiskarne, bile šole in tečaji, zborovanja ter pomembnejši sestanki in podobno.
- Posamezne barake ali skupine barak** po naših gozdovih, kjer so bili za daljši ali krajši čas sedeži GŠS in štabov korpusov ter njih odsekov in ostalih vojaških enot, ali političnega vodstva od CK KPS in IOOF, SNOS in PNOO ter njih odsekov in pokrajinskih komitejev do ostalih nižjih političnih forumov itd. Sem štejemo barake, v katerih so delale naše tiskarne in tehnike, delavnice in orožarne, bile v njih bolniške ambulante in prave bolnišnice, skratka vse tiste stavbe in barake ali njihovih skupine, ki smo jih v času borbe označevali z nazivom baza (n. pr. baza 20, baza 80, baza 100 itd.) ali točka (n. pr. TV 15, 99 D itd.). Sem štejemo prav tako bunkerje, bodisi v mestih, podeželskih naseljih ali gozdovih, kjer so bila zatočišča naših voditeljev in

priča trpljenja naših ljudi pod fašističnim osvajačem in njegovimi domačimi pomagači: ječe, mučilnice, taborišča (Rab), kraj streljanja talcev in izvrševanja smrtnih obsodb itd.

Vse do sedaj naštetu in kar je temu podobno, so objekti na terenu ali pa predeli zemljišča in jih je treba zavarovati tam, kjer so, in ohraniti v stanju, kot so bili za časa narodnoosvobodilne vojne, kolikor in kjer je to seveda danes še možno.

Kako naj bo to izvršeno?

a) **Hiše**, kjer so bili važni sestanki ali zborovanja, sedeži vojaških in civilnih oblastnih organov, šole, tečajni itd. ter so danes zopet v zasebni ali javni uporabi, zavarujemo tako, da ohranimo njihovo zunanjo podobo tako, kot je bila v času dogodka, s katerim je v zvezi. Ne sme se jih torej podreti, prezidati, jim spreminjati fasade in podobno. Če je kaj takega iz nujnih razlogov potrebno, se sme to izvršiti le po predhodnem dovoljenju oblasti oziroma ustanove, ki je z varstvom takih spomenikov poverjena (Zavod za spomeniško varstvo, GO ZB, muzej NOB in pokrajinski muzeji). Pred vsako izpremembo stanja pa je potrebno podobo stavbe ohraniti v fotografiji in načrtih (florisih itd.). Take stavbe morajo biti seveda v vsakem primeru opremljene z zadevnimi spominskimi ploščami. Hiše, ki so bile v dobi okupacije poškodovane, deloma ali popolnoma uničene ter so zvezane s kakim važnim, zgoraj označenim dogodkom, bomo zavarovali oziroma njih kraj označili tako, da bomo ruševine zavarovali pred nadaljnjim propadom ali raznašanjem, če je to umestno in vredno, ali pa na tistem mestu postavili primeren preprost spomenik z napisom. V primeru pozidave ali nove zgradbe na takem mestu pa spomin na dogodek ohranili s primerno spominsko ploščo.

b) **Barake ali njih skupine** — baze, bolnišnice itd., — ter bunkerje bi bilo treba ohraniti take, kot so bili v času svoje uporabe za NOB. Tu pa je bilo do sedaj zagrešenih morda največ neopopravljivih napak. Po osvoboditvi so marsikje posamezniki na lastno pest ali pa celo z dovoljenjem krajevnih oblastnih organov uničili ali raznesli kar cele baze (n. pr. baza GŠS pri Lokvah v Beli krajini itd.), ali pa so same nekatere bolnišnice in razpadle (n. pr. nekatere bolnišnice na Rogu itd.). Vsemu temu je treba brezpogojno napraviti konec! Zavod za spomeniško varstvo, Zveza borcev in Muzej narodne osvoboditve so predvsem poklicani, da odredijo in izvrše zavarovanje teh objektov. Izvršeno pa more biti to zavarovanje seveda le z najširšim sodelovanjem krajevnih činiteljev — posameznikov, oblastnih organov ter množičnih organizacij. Kako je treba to izvršiti, o tem najde vsak potrebna navodila v 1. številki I. letnika »Varstvo spomenikov«, glasila Zavoda za spomeniško varstvo. Tam, kjer so taki važni objekti uničeni, bo treba vsaj kraj in funkcijo označiti s primernim spomenikom in napisom. O tem je pisal tudi že Dolenjski list 23. marca 1950 in

20. aprila 1950 v člankih »Čuvajmo spomenike preteklosti« in »Se je čas«.

c) **Terene** bomo zavarovali tako, da ne bomo nasilno spreminjali njih zunanje podobe (n. pr. Gramozna jama pri Tomačevem, kraj uničenja Pohorskega bataljona, Gorenje Laze, Javorovica itd.), obenem pa bomo vse take pomembne terene opremili s primernimi spomeniki in napisi.

Kar zadeva te spomenike, spominske plošče ali napise, jih ne bi smeli postavljati brez vednosti Glavnega in okrajnih odborov Zveze borcev, Zavoda

likor pa so važni za podobo časa in naše narodnoosvobodilne vojne — in zato je važen skoraj vsak zapisek in vsaka slika — bi bilo nujno, da posamezniki take zapiske in fotografije izročijo za prepis in prefotografiranje Muzeju narodne osvoboditve v Ljubljani ali pokrajinskim muzejem, na Dolenjskem muzeju v Novem mestu.

Vse to, kar je v tem poglavju naštetu ali naštetemu podobno, pa je torej mogoče zavarovati le tako, da te akte, zapiske, slike in predmete zberemo v zbirkah, arhivu in knjižnici Muzeja narodne osvoboditve v Ljubljani ali

Božidar Jakac: Na bazi 26 v Rogu — risba 1943

za spomeniško varstvo in Muzeja narodne osvoboditve ter pokrajinskih muzejev iz dveh razlogov:

a) **Paziti je treba na ustrezno in lepoto oblike, točnost podatkov in jezikovno pravilnost.**

b) **ker je le na ta način omogočena evidenca takih spomenikov.**

5. Poleg spomenikov, ki so po svoji naravi nujno vezani na teren in morajo tam ostati ali pa so celo sami del zemljišča ter jih je zato treba zavarovati ali označiti na terenu, pa moramo šteti med spomenike NOB tudi take predmete, ki jih je možno uspešno zavarovati in ohraniti samo v javni zbirki, to je v muzejih. To so izdelki partizanskih orožarn, delavnic vseh vrst, tehnik, tiskarn itd. Sem je treba prišteti tudi partop prav tako kot izdelke partizanskih ortopedskih delavnic ali mehaničnih in strojnih delavnic ter livarne od preprostega vžigalnika in jedilnega pribora do stoterih orodij, strojev ali izdelkov umetne obrti (kovani lestenci in podobno), kot jih je med vojno že lepo prikazovala razstava delavnic VII. korpusa v Crnomlju in ki so sicer v glavnem zavarovani in zbrani, deloma pa gotovo še kje v zasebni posesti.

6. Sem je treba šteti vse primere partizanskega tiska, zlasti pa, kar je posebno važno, vse še vedno v zasebnih rokah nahajajoče se ali celo zakonspirirane uradne spise, akte, arhive vojaškega, političnega ali civilno-upravnega značaja iz časa NOB. V tem primeru je tem bolj vse obsodbe vredna nebržnost, malomarnost ali nerazumljivo namerno prikrižanje takega za zgodovino NOB predragocenega materiala, ker vse to gradivo zob časa v največji meri in najhitreje uničuje in ga je v večini možno zavarovati pred propadom le s tem, da ga prefotografiramo ali vsaj prepisemo, originale pa varno shranimo v arhivu za to postavljene ustanove, to je Muzeju narodne osvoboditve v Ljubljani ali NOB oddelkih pokrajinskih muzejev.

7. Sem je treba prišteti tudi vse, kar posamezniki hranijo **zapiskov, fotografij in predmetov**, ki so v zvezi z NOB in so zasebna last posameznika. Nič ne moremo tem imetnikom odvzeti morda zanje osebno dragocenih spominov. Ko-

ustreznih oddelkih pokrajinskih muzejev, kjer bodo strokovno zavarovani in hkrati po ureditvi zbirk na vpogled ali dostopni za študij nam in našim potomcem.

Nalogo zbiranja in zavarovanja vsega takega in podobnega gradiva imajo na skrbi predvsem zgodovinske sekcije pri okrajnih odborih Zveze borcev. Delo njenih članov naj bi pri vseh, ki so aktivno sodelovali v osvobodilnem boju, bilo deležno vsega razumevanja in podpore.

Važnosti zavarovanja spomenikov NOB na terenu ali njega zbiranje v muzeju ni mogoče nikdar preveč poudariti. Naj bi silni polet, ki je v dobi fašistične okupacije prevzel najširše množice našega ljudstva in ga gnil v boj in v zmagi, vsaj malo prešinjal tudi danes našega človeka in ga privedel do spoštovanja vsega, kar nenehno govori nam in bo še veliko bolj govorilo prihodnjim rodovom o vsej veličini narodnoosvobodilne borbe in o vsem trpljenju rodu, ki je s svojo krvjo polagal temelje novim, lepšim in srečnejšim obdobjem našega ljudstva. **Zato čuvajmo in ohranjajmo spomenike narodnoosvobodilne borbe!**

»Vi, Jugoslavlani, ki vzdržujete stike z vsem svetom, vi ste lahko vzgled, vi, ki hočete, da vse poveste, kajti to je zakon vaše morale, še več, je pogoj vašega življenja. Vi nimate ničesar prikritivati, vi hočete biti svobodni in imeti čiste meje, kajti meje vendar so, da vas vsakdo lahko vidi, takšne, kakršni ste, da bi se ustvarila resnična podoba o tem, kakršni hočete biti... Vi ste odrasel narod. To pa ni pogosto priznanje v našem svetu otrok in starcev... Pri vas intelektualci, delavec in kmet delajo z različnimi orodji na istem poslu. Ne zanima me, če je vaš humanizem nov ali ne, važno je to, da ni slaboten. Hvala bogu — močan in krepak je in odrasel... Glejte, zato sem prišel v Jugoslavijo! Da, zaradi Pravice in Resnice — one resnice, za katero mi delamo v sanjah, vi pa v stvarnosti...«

(francoski pisatelj o Jugoslaviji)
CLAUDE AVELINE

V Loškem potoku so odkrili spominsko ploščo borcem in talcem-učiteljem

V nedeljo 21. decembra so v zvezi s proslavo dneva JLA odkrili v osnovni šoli v Loškem potoku spominsko ploščo borcem in talcem-učiteljem.

Deset let je minilo, odkar je uničil okupator pet učiteljev, med njimi Lada Vrtačnika, ki je bil sodelavec prof. Šeska. Lado Vrtačnik je bil neumorno vzgajal potoko mladinu v naprednem duhu. Njegovo zvesto delo je rodilo bogat uspeh. Večji del potoko mladine je organizirano vstopil v NOV, kjer so se kot aktivni borci borili do končne zmage Vrtačnik je povezal v narodno osvobodilno gibanje tudi starejše ljudi, ki so v njem priznavali vzor učitelja na vsi. Padel je kot operativni oficir leta 1942 v Medvedjeku.

Druzi je bil Skok Ferdo, ki je padel kot oficir v borbi v Pleteljih.

Kot talec pa so v Miralovu pri Loškem potoku julija 1942 žrtvovali svoja življenja za boljšo bodočnost svojega naroda učitelj Ladislav Čuk, Pavel Silovina in Janko Benedičič.

Vsi zavedni Potočani so se oddolžili spominu vzornih učiteljev ter se v lepem številu udeležili spominske svečanosti. Program je bil lepo izbran in priredno izvajal. Sodelovalo je učitelstvo, šolska mladina, žene in mladina, vključena v izvenarmadno vzgojo, ki je izstrelila častne salve. Svečanosti sta se tudi udeležila tov. Polde Meršun, šolski nadzornik, in Karel Mikulič, predsednik okrajnega odbora Zveze borcev Korošce, ki sta orisala življenje in delo teh pogumnih borcev-učiteljev in pomen njihove žrtve za graditev boljši bodočnosti delovnega ljudstva. Zastopniki društev in množičnih organizacij so položili pred ploščo vence. Finančno pomoč za nabavo spominske plošče je velikiodušno nudil delovni kolektiv Lesno-industrijskega podjetja Ribnica.

Graje vredno pa je dejstvo, da sta se spominske svečanosti svojim stanovalskim tovaršim udeležili iz ostalih šol v koroškem okraju le dve učitelji iz šol v Podpreški in Travi.

Pozdravite svojce v tujini z "Dolenjskim listom"! Naročite jim ga hvaležni. Nam bodo za pozornost!

Božidar Jakac: v roškem bunkerju oktobra 1943 (risba 1943)

Božidar Jakac: Partizanska bolnišnica »Leseni kamen« v Rogu — pastel 1944

aktivistov ali krajevnih, okrajnih, okrožnih in pokrajinskih odborov in komitejev, najvišjih vojaških in političnih forumov, ali bile v njih javke, skladišča in podobno.

3. Med spomenike NOB moramo nadalje prišteti tiste terene (predele, zemljišča), kjer so se odigrali važnejši dogodki: večje bitke, ustanovitve brigad, zborovanja, ali kraji posameznih ali skupinskih partizanskih grobov, kraj smrti narodnih herojev in njih začasni grobovi itd.

4. Tako, kot moramo ohranjati in varovati pred razpadanjem ali namernim uničenjem stavbe, baze in bunkerje ter ohraniti zunanjo podobo terene, ki so v zvezi z važnejšimi dogodki iz dobe NOB, moramo zavarovati tudi vse tiste stavbe in kraje, ki so bili

v teku let propadle in razpadle (n. pr. nekatere bolnišnice na Rogu itd.). Vsemu temu je treba brezpogojno napraviti konec! Zavod za spomeniško varstvo, Zveza borcev in Muzej narodne osvoboditve so predvsem poklicani, da odredijo in izvrše zavarovanje teh objektov. Izvršeno pa more biti to zavarovanje seveda le z najširšim sodelovanjem krajevnih činiteljev — posameznikov, oblastnih organov ter množičnih organizacij. Kako je treba to izvršiti, o tem najde vsak potrebna navodila v 1. številki I. letnika »Varstvo spomenikov«, glasila Zavoda za spomeniško varstvo. Tam, kjer so taki važni objekti uničeni, bo treba vsaj kraj in funkcijo označiti s primernim spomenikom in napisom. O tem je pisal tudi že Dolenjski list 23. marca 1950 in

Zitnik Lojze:

Dolenjci so oborožili srbsko armado za prvo vstajo proti Turkom

Beograjska mesečna revija »Trideset dana« je letos v marcu objavila s tem naslovom članek, ki je vzbudil izredno veliko zanimanje po vseh naših državah. Da smo Dolenjci s svojim orožjem oborožili srbsko armado za prvo srbsko vstajo proti Turkom leta 1806, je posebno zanimivo vse srbske zgodovinarje. Številka »Trideset dana« za mesec marec je bila prav tako vsa razpodana tudi v Ljubljani in drugod v Sloveniji. Novinar S., ki je članek poslal v Beograd, je ta moja zgodovinska odkritja prepisal iz mojega rokopisa »Zemlja in ljudje Suhe Krajine«, ki je sedaj v tisku. Ker S. ni imel možnosti, da objavi še druga moja odkritja o naših starih trgovskih, gospodarskih in politično-vojaških zvezah s Srbi, jih sedaj objavljam še v našem »Dolenjskem listu«, ker sem prepričan, da bo prav tako zanimalo Slovence, kot zanima naše brate Srbe, da smo imeli več kot pred sto leti skupne politične vojaške zveze za postavitev svoje lastne države na Balkanu.

Srbskim zgodovinarjem je bilo znano, da so Srbi, Prečani, živeli pod bivšo Avstro-Ogrsko, zbirali in kupovali orožje za svojo vojno proti Turkom. Kupovali so rabljeno orožje, ki se je v glavnem skrivalo in hranilo po hišah. Srbska armada, ki je pod poveljstvom Karadžordja začela vojno s Turki, pa

je bila oborožena s čisto novimi topovi, možnarji in puškami. Zato je vse srbske zgodovinarje zanimalo skozl vso dolgo stoletno dobo, da bi odkrili, katera tovarna orožja je Srbom za prvo vstajo izdelala in poslala orožje za vojno proti Turkom. Vse to raziskavanje pa je v glavnem ostalo brez zaželenega uspeha. Ugotovili so samo, da so Srbi več stoletij hodili kupovati hladno orožje, meče in sablje, v Slovenijo, v Suho krajino, v kraje ob reki Krki. Srbom je bilo že takrat znano, da je bila Slovenija ozemlje najstarejšega in najbolj razvitega železarstva v Srednji Evropi. Ugotovilo se je že po izjavi univerzitetnega profesorja dr. Cirila Rekarja, da se je v Sloveniji v tri tisoč letih pretopilo 20 do 25 milijonov ton železa.

Najstarejše železarstvo v tem delu Evrope je bilo v Suhi krajini na Dolenjskem. Tu so že Rimljani kopali železno, bakreno in svinčeno rudo. To potrjujejo vidni znaki v Zafari pri Žužemberku, Bogdanji vasi in na Kremenaku. V Smihelu se celo gričevje z majhno vasjo še danes imenuje Bakore in ljudje vedo povedati, da je bilo tam veliko bakrene rude ter da jo še danes najdejo v večjih in manjših rudarskih žilah. Nad Valično vasjo se poznajo ostanki stavb železarskih podjetij, ki jih je poganjal veter, kot je ugotovil

arheolog Walter Schmid iz Gradca. Podobne naselbine različnih kovaških in kovinskih podjetij so bile na Korinju nad Krko, na Malem in Velikem Globokem in v Krški vasi. Da so že Rimljani izkoriščali našo rudo za svoje izdelke, predvsem za orožje, potrjuje tudi žlindra, ki jo najdemo pri raznih nekdanjih rimskih stavbah po vsej Suhi krajini, zlasti v gornji Krški dolini.

Da se je železarstvo v Suhi krajini pojavljalo tako zgodaj, je bil glavni vzrok dolenjska hribina, v kateri je bilo skoro na vrhu zemlje mnogo večjih in manjših žil železne, bakrene in svinčene rude. To je bilo za naše prednike zelo važno, ker takrat še niso poznali raznih rudniških naprav za kopanje rude, da bi se rudarji mogli po oknih spuščati pod zemljo.

Slovinci smo uspešno nadaljevali po naših prednikih začeto železarstvo, livarstvo in rudarstvo. Ze pred tisoč leti je bila ustanovljena železarna v Zagradcu. Kladivo, ki je kovalo železo na vodni pogon reke Krke, je najstarejši stroj vsega železarstva. Prvikrat se ta kraj z zagraško železarno omenja v zgodovinskih listinah 15. junija 1251, ki govorijo, da se je v Zagradcu, vrnil Brižinski škofiji posestvo na Dolenjskem. Imenuje se v listini Zagrač. Kraj je dobil ime po gradu, ki je stal tik ob cesti in je segal v strmino nad reko

Krko. Za gradom nad Krko je bila železarna, od tod ime Zagradec. Da smo Slovenci ob prihodu v te kraje ohranili tisočletne tradicije prejšnjih naseljencev v vsej železarski stroki, potrjuje še carinski zapisnik na Reki iz leta 1445, kjer se omenja, da je dolenjsko železo najboljšo in da je dosegla njegova kvaliteta svetovni sloves.

Železarstvo se je z veliko naglico razvijalo naprej po vsej Slovenji. Saj je samo na bivšem Kranjskem že v 18. stoletju obratovalo 164 železarn, od teh 12 topilnic in livnic ter 68 velikih kovačnic. Prav tako je bilo več železarn tudi na Stajerskem. Puškarstvo pa je bilo silno razvito na Koroškem. Že pred dve stoletji so začeli izdelovati puške v Borovljah Holandci, ki so se pozneje poslovenili. Naši Korošci so to obrt nadaljevali, da je postalo Borovlje s Slovensko Koroško kraj najstarejšega puškarstva v tem delu Evrope.

Ceprav se je rudarstvo, livarstvo, železarstvo in puškarstvo z najhitrejšim tempom razvijalo po vsej Sloveniji, so Srbi vzdrževali svoje zveze v glavnem samo s Suho krajino in z Dolenjsko. Od tukaj so kmalu poleg mečev, sabelj in drugih železarskih izdelkov začeli naročati še puške. Iz sodnega arhiva v Celovcu je razvidno, da so koroški puškarji imeli v Žužemberku svojega zastopnika, nekega Valanta, ki je prodajal Srbom koroške puške.

Graničarski oficirji v službi bivše Avstro-Ogrske, ki so bili povezani z uporniškim gibanjem v Srbiji, so pridobili glavnega lastnika zagraških želez-

zarn Janeza Tomana, da se je odločil ustanoviti v Zagradcu tovarno orožja. Toman je poklical iz Koroške 50 puškarjev. Ali Tomanu cesarski Dunaj ni hotel dati koncesije za izdelavo orožja. Toman, misleč, da ni dobil dovoljenja za izdelavo orožja zato, ker ni bil plemič, je zaprosil še za plemiško čast. Za intervencijo se je obrnil na beneškega patriarha, ki ga je osebno poznal. Toman je plemiško čast dobil, a Zagradec je še naprej ostal brez tovarne orožja. Iz beneškega cerkvenega arhiva, iz pisem, ki so jih pisali patriarhu različni knezi, zakaj se je zavzemal, da je Toman postal plemič, je razvidno, da se je denar oglejskih patriarhov koval v železarni v Zagradcu. V teh pisnih so dolžili vse prednike Tomanove žene, ki je bila Zagradčanka in se je pisala Urbančič, da so denar oglejskih patriarhov kovali za sebe, da so z njim obogatili in podkupili od Zagradčanov za družne deleže od tovarne in tako postali glavni lastniki zagraških železarn. Toman je pa tudi kot slovenski plemič zmanj prosil Dunaj za dovoljenje, da ustanovi tovarno orožja v Zagradcu. Glavno borbó proti Tomanu je vodil Nemeč knez Auersperg iz Soteske. Tožil ga je, da je v zvezi s Srbi in da namerava ustanoviti v Zagradcu tovarno orožja, da bi oboroževal Srbe za vojno proti Turkom. Toman se je zmanj skliceval na Srbe, da lahko pričajo, da ni reš, kar ga dolži knez Auersperg.

Leta 1795 je Auersperg prejel dovoljenje za ustanovitev nove železarne na Dvoru pri Žužemberku. Tovarno je or- (Nadaljevanje na 6. strani)

365 srečnih in veselih oni našim pionirjem!

NEPOZABNA DOŽIVET JA IZLETA V LJUBLJANO

»Hvaležni smo vsem, ki so nam vse to pripravili...«

Kakor v pravljici je bilo vse, vendar pa navzlic temu prava, živa, nadvse lepa resnica: pionirji novomeškega okraja so se v pravilnem vlakcu peljali v Ljubljano, skupno s svojimi učitelji in profesorji ter novomeškim dedkom Mrzom. Peljali so se na obisk k ljubljanskim pionirjem, njihovem dedku Mrzom, na ogled številnih bogatih in razkošnih prireditev v okviru Novoletne jelke, ki so jih pripravile organizacije, podjetja, društva in prijatelji mladine to leto v takem številu in obsegu kot še nikoli.

Zelo posrečeno misel, da bi mladini novomeškega okraja omogočili obisk Ljubljane in prireditev ob priliki praz-

S trobentači, palčki in medvedkom-kosmatincem se je 21. decembra pripeljala na Dolenjsko starka Zima

novanja Novoletne jelke, je prvi sprožil na seji Društva prijateljev mladine v Novem mestu tovariš Karel Smauc, ki je tudi s svojo poštreno prizadevnostjo veliko pripomogel, da je misel postala resnica. Za ta predlog so se zavzeli tudi ostali člani upravnega odbora Društva prijateljev mladine, prosvetni delavci, društva, organizacije in podjetja, skratka vsi resnični prijatelji mladine so pomagali, da je bila ta lepa, a nikakor ne lahka zamisel uresničena v takem obsegu in v taki veličini.

Sestnajst velikih novih okrašenih in ozvočenih vagonov je v soboto zjutraj 27. decembra na novoletni postaji sprejelo v svoje razsvetljene in tople prostore okrog 900 pionirjev novomeške osnovne šole, nižje gimnazije, osnovne šole iz Stopič, Bircne vasi, Smihela, Gornjih Sušic, Dolenjskih Toplic, Straže in drugih šol. Na poti so vse do Radohove vasi na vsaki postaji vstopali še pionirji tamošnjih šol, tako da se je število vseh dvignilo na 1100 pionirjev in pionirk. Samih veselih in v prijetnem pričakovanju žarečih obrazov. Srečni in globoko hvaležni vsem, ki so jim omogočili ta lep zimski izlet v našo

republiško prestolnico, ki je bila tokrat še toliko bolj mikavna za mladi svet, so pionirji in pionirke pod vodstvom učiteljev in vzgojiteljev disciplinirano zasedli prostore v vagonih. Med veselimi zvoki glasbe, ki so jo oskrbeli tovariši novomeške razglasne postaje, smeohom, prepovedovanjem pravljic, doživetij, resnih in smešnih zgodbic je čas vožnje do Ljubljane kaj hitro minil.

Ljubljana je novomeške pionirje sprejela kot prave goste. Vojaška godba je ob prihodu igrala koračnice, na peronu pa so stali predstavniki Pionirskega sveta Slovenije, predstavniki množičnih organizacij in drugi. Trije veliki reflektorji Triglav filma so osvetljevali med naletavanjem snežnih tisoče mahajočih ročic na oknih vagonov, vmes pa je brnela filmska kamera, ki je ves sprejem ujela na filmski trak. Presrečno dobrodoščilo je izrekla novomeškimi pionirjem predsednica Pionirskega sveta tovarišica Ada Krivic, za nad vse lep sprejem in vso pozornost pa se je zahvalila v imenu vseh došlih novomeški pionirji: »... hvaležni smo vsem, ki ste nam vse to pripravili!«

Filmska kamera med reflektorji je nato še zabrela pred izhodom iz perona. V Ljubljani je bilo za mlade, radovedne oči toliko paše, da si vsega res niso mogli ogledati. Sejem Novoletne jelke s številnimi stojnicami, pa velikanski medved, obut v čevlje in s pikajočo trobento pred smrčkom in še večji snežni mož v ozadju, dalje okrašen in razsvetljen v čarobnih barvah po vsem mestu in lokalih, vrsta čudovitih stvari in prostorih Emone, prelepa igra o Bogatinu in čudežnem kamnu v Mestnem gledališču, prvi pozdrav dedka Mrza na odru v tem gledališču, obilo kosilo, da, kdo bi si to vse zapomnil! To si lahko samo bežno ogledaš, toliko bolj pa vtisneš v spomin, da potem doma v miru vse še enkrat ali tisočkrat doživljaš v duhu. Krona vsega pa je bil sprejem dedka Mrza in njegovega spremstva na trgu Republike zvečer ob petih. Tak sprejed pritegne še odrasle. Trije trobentači na konjih v belih oblakah, potem dedek Mrz na svojem razkošnem prestolu pod Triglavom, pa pravi Kecek, ki se pretepa s samim hudobnim Bedancem v navzočnosti dolgobreda Kosobrina, zajčki, plesoči medved, ki so lizali med iz piskrov, Sneguljica med bradatimi godci, ciganka z medvedom na verigi, kovači, katerim so izpod kladiv sikale rakete visoko v zrak, vse to bo ostalo v neizbrisnem spominu vseh novomeških pionirjev, ki so to videli. No, sem in tja so posamezniki tudi kupili kak spominček na vabljenih stojnicah, saj cene ras niso bile pretirane, skrbne mamic doma pa so med malico za pot vtaknile še kakšnega kovača. Moramo pa priznati gospodarsko preračunljivost posameznih pionirjev! Med drugim so prodajali na stojnicah zelo poceni rokavičke za najmanjše. Mnogi pionirji so kupili tudi po več parov takih rokavičk za mlajše bratce in sestrice doma.

Brez naporov seveda tudi ni šlo. Moker padajoč sneg je kar preveč vsiljivo znova kažemo, da smo pravi Titovi pionirji, kot se s ponosom namerjemo. Pogledmo, kaj vse smo naredili letos. V novomeškem okraju živi in dela 70 pionirskih odredov z več kot 6000 pionirji in pionirkami! Naši odredi so kakor panj pridnih čebelic, saj v njih skozi vse leto polje mlada rast. Razdeljeni smo na posamezne razredne skupine, te pa v krožke in sekcije. Očlik dela je več, kakršno je pač zanimanje za delo.

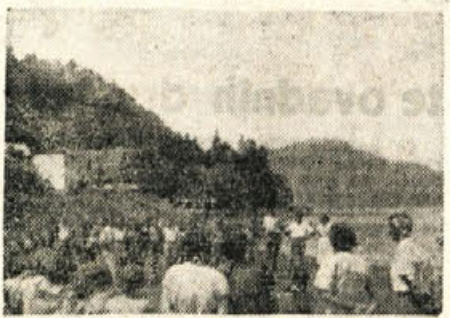
Na vsaki šoli je kulturna skupina, ki ima dramatsko, pevsko in fizikalno sekcijo. Vse te nastopajo skozi vse leto na raznih proslavah in prireditvah — letos smo nastopili kakih 500-krat! Ne mine praznik, da ne bi nastopili tudi pionirčki. V oddaljenih krajih kot n. pr. na Ratju, Selih, Klenovniku,

prometom in na prireditvah ni lahko voditi brez vsake nezgode, kot so to opravili voditelji skupin na tem izletu. Tudi Ljubljana, oziroma organizatorji prireditve v Ljubljani so pokazali veliko gostoljubnost do dolenjskih pionirjem in jim izkazali vso pozornost, kot jo more samo resničen prijatelj mladine.

Prav gotovo bo ta novoletni izlet v Ljubljano novomeškimi pionirjem, ki je bil prvi te vrste v Sloveniji, ostal še dolgo dolgo v spominu, organizatorjem pa gre vse priznanje in prisrčna zahvala naših otroki!

Pionirji novomeškega okraja v letu 1952

Tudi mi pionirji pomagamo po svojih močeh starejšim tovarišem pri graditvi socializma! — tako radi večkrat poučujemo. Res se še ne moremo postavljati v isto vrsto z odraslimi državljani. Pomislimo pa le na junaške podvige pionirjev — tudi dolenjskih je bilo precej med njimi! — med narodnoosvobodilno borbo! Lep delež so prispevali tudi pionirji za zlato svobodo. Danes pa smo vredni nasledniki onih pionirjev izza let NOB in vsak dan

Slovenski pionirji ob Vrbskem jezeru na Koroškem — poletni 1952

Na vsaki šoli je kulturna skupina, ki ima dramatsko, pevsko in fizikalno sekcijo. Vse te nastopajo skozi vse leto na raznih proslavah in prireditvah — letos smo nastopili kakih 500-krat! Ne mine praznik, da ne bi nastopili tudi pionirčki. V oddaljenih krajih kot n. pr. na Ratju, Selih, Klenovniku,

Ješevcu, Knežji vasi itd. so naši pionirčki celo edini, ki se spomnijo naših narodnih in državnih praznikov!

Lepo smo letos proslavili Dan pomladi — bil je prelep uvod v pomladne dni. V celem okraju nas je čez 5000 pohitelo na izlete, obiske partizanskih krajev; do partizanskih mamic in do grobov padlih borcev smo stopili in se spominjali junaških dni NOB. To je bilo petja, smeha, fizikulture, zabav in vsega lepega ta dan! Čez 500 novomeških pionirjev je bilo pri partizanskem spomeniku na Roku nad Smihelom.

Praznik OF in 1. maj smo prav tako množično počastili. Posebno slavnostno smo proslavili 60. rojstni dan ljubljanskega maršala Tita. Ta dan smo zaprisegli prejšnje pionirske legitimacije in poslali dragemu učitelju in voditelju naših narodov lepe čestitke v Beograd. Naše objube drže: zvesti bomo in pridni, delavni in radi bomo imeli naše starše in učitelje; tako je in bo pod Gorjanci in ob naši Krki in Temenici.

Zaključne proslave ob koncu šolskega leta so pokazale staršem, kaj vse smo se naučili, da smo bili v šoli pridni in da smo se z znanjem oddolžili vzgojiteljem, staršem in domovini.

Prišlo je počitnice! Naša dobra ljudska oblast je poslala nad 300 pionirjev s prispevki delovnih ljudi v okrajno kolonijo v Brežice, v dnevno kolonijo v Novem mestu, na nepozabno taborjenje ob Krki na Otočcu, na morje in tudi na Koroško je šlo 10 pionirčkov. Vsa letovanja so lepo uspela in so se pionirčki povsod prav lepo vedli. Ostali so imeli doma ob nedeležah tekmovanja v plavanju, šahu, hodili so na izlete itd., tako da je počitnice preživelo nadvse lepo čez 4000 pionirjev.

Spet se je začela šola, v katero smo se vrnili okrepljeni in zadovoljni. Veliki praznik slovenskih brigad v Dolenjskih Toplicah je zajel tudi pionir-

ke. Pripravljali smo prireditev, nastopali in peli celo pred samim maršalom Titom, ki smo ga srečni pozdravljali v naši sredini! Kako ponosni smo bili na njegovo pohvalo in njegove lepe besede!

Na 40 šolah nas je čez 400 šahistov — tudi na tem področju smo doma. Tudi v društvih »Partizan« sodelujemo — n. pr. v Novem mestu, Sentjerneju, Trebnjem, na Mirni itd. In kot gasilci sodelujemo pionirčki — v Novem mestu in drugod.

Se bi bilo treba naštevati krožke, kot n. pr. vrtnarske, šiviljske, kuharske itd., pa pevske zborčke in nastope v Žužemberku, Dolenjskih Toplicah, koncerte v Trebnjem, Mokronogu, Stopičah, Sentjerneju, Malem Slatniku in tako dalje. V 40 odredih redno poslušamo radio Ljubljana, pišemo v Radio in Pionirski list, v Trebnjem imamo literarno glasilo, pa še folklorne skupine itd.

Tovariš urednik bo menda že hud, ker je pismo tako dolgo! Enkrat na leto pa nam bo že odmeril tale kotiček, ali ne? In če bo papirja — pa šveda tudi naročnikov v letu 1953 toliko, kakor bi jih moralo biti in bi jih lahko bilo na Dolenjskem — upamo, da se

Društvu prijateljev mladine v Novem mestu

Z najlepšimi vtisi in nepozabnimi spomini smo se vrnili iz Ljubljane. Iskrena hvala, ker ste nam pripravili pravilni vlak in nas pogostili. Poskrbeli ste, da smo videli v Ljubljani vse najlepše in Dedka Mrza...

Zelim Vam srečno novo leto! Obljubljamo, da bomo s pridnostjo dokazali, da smo vredni Vaše skrbi in ljubezni.

V Smihelu pri Novem mestu, dne 29. decembra 1952.
PIONIRJI ODREDA
FRANC ROZMAN-STANE

Pionirji nam pišejo

»Tako nepozabno lepo je bilo na novoletnem izletu v Ljubljano...« nam pišejo pionirji te dni. O tem govori pismo Danijela Bučar iz I. r. gimnazije, pa pismo Martina Možeta, Marije Avsee iz II. r. razreda, ter pismo iz Ljubljane, ki je v celoti proti Ljubljani. Je bilo veselo razpoloženje. Peli smo in si pripovedovali pravljice. Stari borec, ki se šli v nam, so pripovedovali zgodbe iz osvobodilne borbe. Po dveurni vožnji smo prišli v Ljubljano. Mnogoča ljudi nas je čakala, godba pa nam je zaigrala nekaj poskočnih. V mestu smo videli, kako se Ljubljana pripravila na novoletno praznike. Izložbe so bile okrašene in polne igra in blaga. Ko smo si mesto malo ogledali, smo odšli na južno. Nekaj prijateljev urje nam je pripravilo tudi Mestno gledališče. Uprizorili so igro o bogatinu in zdravilnem kamnu. Videli smo, da je preprost človek zadovoljen z malim, bogatin pa nima nikoli zadosti.

Po končani predstavi so nas peljali na novoletni sejem kjer smo si nakupili spominov na Ljubljano. S seboj smo zavili na Trg revolucije, kjer smo radovedni čakali na dedka Mrza, ki je kmalu prišel s spremstvom in pozdravil navzoče. Tudi naše znanke Kekec in Kosobrina pa Bedanca smo videli. Začelo se je mračiti, treba je bilo misliti na odhod.

Odšli smo na postajo, kjer nas je že čakal naš pravilni vlak. Ki nas je pripeloval proti Novemu mestu. To je bilo pripovedovanje o doživljanju za vsot pot dovoli! Čeprav nekoliko utrujeni, smo se vrnili polni veselja. Hvaležni smo Društvu prijateljev mladine in vsem, ki so nam pripravili toliko veselja!
Dolinske Anton,
II. a gimnazija Novo mesto

Snežaki na konjih so novomeškimi pionirjem napovedali prihod dedka Mrza...

sili za obleko, tu in tam je bilo treba počakati, ker je bilo obiskovalcev povsod veliko. Zgodaj je bilo treba vstati, posebno tistim iz oddaljenjših krajev, zvečer pa spet pozno prikorakati domov. Pa to vse ni moglo pokvariti odličnega razpoloženja mladih izletnikov in gostov dedka Mrza. Najodgovornejši in težko nalogo so imeli voditelji skupin vse čas potovanja, posebno pa še v Ljubljani. Tako število mladih častilcev Novoletne jelke med tolikimi

Rešitev pionirske nagradne križanke »šotor«

Vodoravno:
1. PTT, 4. rak, 5. riba, 6. Simona, 8. Ober, 9. lirika, 12. četa, 13. ed, 15. nivo, 17. bik, 19. kvas, 21. neko, 22. AE, 23. Ural, 24. znoj.
Navpično:
1. Primožen, 2. taboriti, 3. tkan, 5. ribič, 6. sol, 7. ara, 10. Kavkaz, 11. bober, 14. Lika, 16. oves, 18. kol, 20. soj, 21. nu.

Dragi pionirji!
Križanka »šotor« je bila menda res lahka — pravilno pa so jo vendarle rešili samo tle pionirji: Tone Dolinšek, Gotna vs 42, Vera Medic, 3. r. gimnazije v Sentjerneju, dijak Bojan Omerzel iz Metlike, Janez Barbič iz Celovške ceste v Ljubljani, Martina Avsee, Novo mesto, Cankarjeva 10, Kriz Bojan, Ljubljana, Kržičeva 6, Mimica Klarčič, Kočovje 311, Ambrožič Andrej, Peščenič 37 pri Višnji gori, Slavko Šlajpah, Velika Loka

PRAZNOVANJE NOVOLETNE JELKE na Trški gori

Ko smo pionirji na Trški gori brali Dolenjski list in Pionirski list in videli, kaj vse pripravljajo za Novoletno jelko po drugih krajih, smo bili silno navdušeni, obenem pa smo postali še bolj radovedni: Kako bo pa letos pri nas, ali bo tudi nas obiskal Dedek Mrz, pa nas morda ni pozabil? No, bojazen je bila odveč. Sekretarica A.E.Z., tovarišica Mimi Barbo, in naša selska upraviteljica sta že pridno obiskovali posamezne hiše in zbirali darila. Vse mame v Zdinji vasi, ki imajo otroke, in tudi druge so objubile pomoč. V kmetijski delovni zdruzi so takole rekli: »Otroci nam pomagaj pri delu, mi pa jim bomo pripravili veselje, da se jim vsaj malo oddolžimo.« Tudi Kmetijska zadruga Otočca in občinski ljudski odbor Trška gora nista na nas pozabila.

Praznovanje Novoletne jelke je bilo doloceno za 31. decembra dopoldne. Toda, kdo bi čakal točno devete ure! Za pred pol deveto smo bili vsi zbrani pred šolo. Malo smo se kepali, da se jim vsaj malo oddolžimo, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj radovedni pa so stali kar na stopnicah. Manjkalo seveda ni nobenega pionirja, pa še veliko predšolskih otročkov je bilo med nami. Končno je prišla deveta ura in mi smo se vsuli v razred. Tu se nam je vsem iz prs izvil najprej kot posledica velikega presenečenja dolgi in krepki »Jožki« Polko in tako lepih darov hitro pričakal, najbolj

Mladina - bodi prva pri graditvi socializma!

Mislím, da ne bi bil nihče razočaran, kdor bi neopazno prisostvoval 14. decembra 1952 mladinski konferenci v Crnomlju. Pred mesecem je kup papirja, poročil in zapisnik s konferencie, v katerem sta le delo orisana delo in napredki mladinske organizacije v Beli krajini. Ne, na papir se ne da prenesti navdušenje in revolucionarno naše mladine, ki je v resnici takšna, kakršno želi naša socialistična družba.

Iz skrbno pripravljene poročila sekretarja tov. Tineta Molkja je bilo razvidno, da mladina povsod sodeluje. V velikih delovnih akcijah zveznega, republiškega in okrajnega merila je sodelovalo 1000 mladink in mladincev. Med temi je bilo 200 udarnikov in 350 poveljnih, kar je jasen dokaz, da so sodelovali z zavestjo in predanostjo. V okraju je 30 članov mladinske organizacije, ki so se udeležili z petih mladinskih akcij, poleg teh pa še nešteto drugih, ki so se udeležili dveh ali treh akcij. Poleg teh se je mladina udeleževala tudi vseh del lokalnega značaja, predvsem elektrifikacije vasi, popravila potov in čiščenja sadnega drevja.

V svojem mladostnem letu, delu za gospodarski razvoj Belokranjske in mlada mladina ne pozabljata na kulturno-prosvetno delo. V prvo svetnem delu sodeluje 350 mladincev in stalnih skupinah, v nastalih pa 1400. Te skupine so imele med letom 160 kulturnih prireditev! Mladina ima osem tamburških zborov, dve folklorni skupini, eno mladinsko pionirsko godbo in pet mladinskih pevskih zborov. Te številke dokazuje zanimanje mladine za kulturno-prosvetno udejstvovanje. Poleg gimnazij in osnovne šole v Crnomlju in Metliki ima mladina štiri fizikalna društva - 140 člani. V ljudski tehniki sodeluje 200 mladincev; izmed teh jih je 174 dokončalo razne tečaje. V Planinskem društvu je 110 mladincev in mladink, v različnih vrstah pa 350, v minulosti so mlada mladina organizacije pripravile 13.500 delovnih ur na raznih akcijah. V mladinski delovni brigadi v Crnomlju je delalo 50 srednješolcev.

V referatu je sekretar mladine omenil važnost splošno izobraževalnih tečajev, v katerih se mladina lahko usposablja za nadaljnje delo. Poudaril je pomen gospodarskih tečajev, ki so namenjeni mladini, ki se usposablja za delo v podjetjih. Predvsem je poudaril, da je treba mladinsko organizacijo nenehno utrjevati in posvečati posebno skrb otrokom padlih borcev in žrtvam fašističnega terorja. Teh je v Beli krajini nad 400. Dogaaja se še vedno, da otroke padlih borcev pošiljajo njihovi sorodniki k veroučaku na ljudem, ki so krivi smrti njihovih staršev.

Eden izmed vzrokov, da mladina ni dosegla večjih uspehov v ideološki vzgoji, je v tem, da smo ocenjevali samo njeno prostovoljno delo, zanemarjali in podcenjevali pa vzgojno plat. Za delo in napredki mladinskih organizacij so pokazali veliko zanimanja mladi učitelji, posebno tov. Dušan Stare v Metliki, ki je v kratkem času poživljal delo mestne mladinske organizacije. Tudi tov. Stane Zala v Dragatušu se precej trudi za okrepitev mladinske organizacije.

Tov. Franci Vrvičar, delegat iz Radovnice, je poročal o delu mladinskega aktivna na Radovnici in v Bojani vasi, ki sta najboljša v okraju. Mladina z velikim zanimanjem obiskuje gospodarske tečaje, marljivo pa sodeluje tudi na kulturno-prosvetnem področju. Zdar se uče dve igri, redno sodelujejo pri prostovoljnem delu pri elektrifikaciji naselij. Predstvali so gradivo VI. kongresa ZKJ. Sestanki so mladini v teh krajih veselo svidenje in plodno sodelovanje.

Delegat mladinskega aktivna tovarne učil tovarniš Milan Bolko je povedal, da sodeluje tovarniška mladina pri prostovoljnem delu, zanemarljavo pa lastno vzgojo, za kar je krivi tudi bivši direktor tovarne, ki je priznal mladino le k delu. Delegat rudnika Kamitara, vzgajateljica Gradaca in drugih aktivov so se samokritično oglašali k razpravljanju.

V imenu CK KZS je konferenco pozdravil tov. inž. Jože Levstik, ki je poudaril, da je mladina v Beli krajini na pravi poti. Prav posebej je pohvalil mladino za njeno zanimanje za tehniko, ki je izredne važnosti za napredok. Čeprav je o pomenu industrije v Beli krajini, ker prav tu rešuje tudi agrarno vprašanje. Sekretar OK KZS tov. Martin Zupelj je prikazal lik mladincev v času NOV ter poudaril, da se mladina na teh svetlih tradicijah vzgaja tudi danes. Omenil je, da je v Beli krajini zelo malo spomenikov v čast padlim borcem, čeprav je v narodno-vobodilni borbi sodelovalo najmanj 14.000 ljudi, izmed katerih je bilo 4000

borcev. Nadalje je omenil zgodovinske posebnosti Bele krajine, saj je bilo prvo zasedanje slovenskega parlamenta februarja 1944 v Crnomlju. Ze sedaj se je treba pripravljati na dostojno proslavo desete obletnice tega zgodovinskega dogodka. Poudaril je, kako skuša klerikalna reakcija preusmeriti ljudi, da bi pozabili na te važne dogodke.

Konferenco je pozdravil v imenu CK LMS tudi tov. Marjan Lah in zlasti poudaril pomen splošnega izobraževalnega dela med mladino. S konferenco je mladina poslala podpredsedniku vlade tov. Edvardu Kardelju protestno resolucijo proti vmešavanju Vatikana v naše notranje zadeve, pozvalno pismo pa je poslala tudi CK LM Jugoslavije.

Na konferenci je bil izvoljen nov okrajni komitee LMS in dva delegata za V. kongres ZMKJ tovarniša Tineta Molkja in Franca Vrvičarja. Za najboljšo delo so prejeli prehodne zastavice aktivne tovarne učil, kmečki aktiv Radovnice in Bojanja vasi, za kulturno-prosvetno delo mladinski aktiv v Metliki, predvojski center Semčič in aktiv mladinske organizacije na gimnaziji v Crnomlju. Pohvaljeni so bili tudi najboljši mladinci: Peter Butala, Radenci, Franc Pavličič iz gimnazije Crnomelj, Milan Bolko iz tovarne učil Crnomelj, Jože Kočevar iz Bojanje vasi, Katica Tasi iz Metlike in Milica Hrovat iz Metlike. Pohvaljeni so bili tudi aktivisti LMS Metlika, Špeharji, Damelj, Bojanec, Gradac, Butoraj in Crmošnjice. Rf.

Delovno predsedstvo mladinske konferencie v Crnomlju

Partizan TELESNA VZGOJA

Pred občnimi zbori te'ovadnih društev

Staro leto je minilo, novo leto je pred nami. Razen tega je zimski čas zelo prikladen za polaganje obračunov dela v preteklem letu in za razpravljanje o načrtih za prihajajoče leto. Naša telovadna društva stojijo pred občnimi zbori, za katere bi želeli, da bi bili kar najboljšo pripravljani. Polziskusi bomo dali nekaj navodil in nakazati smerice za nadaljnje delo društev.

Poročila o delovanju posameznih društev naj bodo temeljita in naj obravnavajo prav vse, kar se je v društvu med letom dogajalo in kaj se je iz takih in takih razlogov opuščalo. Poda naj se kritična ocena dela društva kot celote, odbora in posameznih članov. Ko bomo na ta način analizirali delo in uspehe, pa tudi vse neuspehe, bomo prešli na sklope in obveze za nadaljnje delo.

Vraščati se homo morali, kaj smo storili v pogledu množičnosti. Ali smo pokrenili vse, da vključimo v telovadno vrsto prav vsa mladino? Je mnogokrat smo ugotovljali, da imamo vse premalo članstva iz delavskih in kmečkih vrst. V bodoče bomo morali s tega vidika iti precej bolj na široko in si kot eno prvih nalog naložiti vključevanje delavske in kmečke mladine v telovadno vrsto.

Dobro odbor društva skrbi tudi za dober in sposoben vodniški kader. Večina društev se mora naslanjati na mlajši kader, ker se le redki starejši telovadci ostali zvesti telovadnici. Res je, da imajo mlajši vodniki mnogo dobre volje, branjajo pa jim strokovnega znanja in večletne prakse. Potrebno bo vadiški zbor okrepiti s prijetnimi in pravi pravci vsespobnimi starejšimi in mlajšimi članovi. Na tečaj, ki jih razpisuje Okrajni odbor, naj vsako društvo pošlje za nesplivnega in resnega telovadca, ki bo kot vodnik v društvu s pridobljenim znanjem nesecelno gradi naprej.

Nikakor ne smemo prezreti pri naših društvih finančnega vprašanja, o katerem bo potrebno razpravljati že ob samih pripravah za občni zbor, še posebej pa se o tem podrobno pogovoriti z vsem članstvom na skupščini. Na vsak način se bomo morali v pogledu finančne politike osamosvojit, z drugo besedo, začeti bo treba z iskanjem denarnih virov v svojem aktivnem delu. Kot najvažnejšo nalogo moramo skoraj gotovo smatrati pobiranje članarine članov. Ne smemo na pozabljati na prispevke poslovnih članov, dalje na vstopnino na akademijah in na razne druge prireditve. Ko bomo podzeli vse te mere, bomo želeli smotljivo pred organe ljudske oblasti, pred razna podjetja in ustanove, ter jih prositi za prispevke in podpore.

Če hočemo točno pobirati članarino, moramo svoje člane poznati in jih imeti v evidenci. To nam zopet narekuje, da si vsako društvo ustvari natančen seznam članov in vodi društveno statistiko po navodilih Zveze. Gospodar društva naj vodi v svojem seznamu vse fizikalne objekte in rekvizite, ki jih društvo ima.

Sestaviti moramo tudi plan dela za prihajajoče leto in proračun dohodkov in izdatkov. Ne smemo po ostali samo pri planu na papirju in pri uravnovešenem proračunu! To naj nam služi samo za kazipot, z neprestanim delom in prizadevanjem pa moramo plan dela in proračun prekoračiti.

Društvo hkrati disciplinirani disciplini. Naloga društvenega odbora naj bo za vsako ceno utrditi disciplino, ker le disciplinirani člani za društvo, kakor tudi za našo skupnost, nekaj pomenijo. Slabicev in omahljivcev ne potrebujemo! Za današnje fizikalturnike ni dovolj, da je vpisan v društvo, da tekmuje, dosega rezultate itd. Od našega fizikalturnika zahtevamo vse kaj več! Predvsem mora biti predan našemu fizikalturnemu pokretu in socialistični domovini!

Naša telovadna društva naj skrbje za urejene telovadnice, za letna telovadišča in športna igrišča, za smučarske skakalnice in podobno. To mislimo na graditve teh naprav in na njihovo vzdrževanje in čiščenje. Zavedati se moramo, da je to naše, da je to del naših naporov in prizadevanj, zato smo dolžni pred člani in pred javnostjo skrbeti za te objekte tako kot za svojo osebo imovino, da bodo vedno v uporabi in stanju! Podoben je z rekviziti. Vsi vemo, da je nabava športnih rekvizitov nad vse dražja zadeva. Zato je še težko hujše potrebno skrbeti za njihovo redno vzdrževanje, da se čim dalj časa ohranjajo. To poudarjamo zato, ker marsikatero društvo v tem oziru veliko greši. Po drugi strani pa je res, da bi se morale cene fizikalturnim rekvizitom toliko znižati, da bi bili dostopni za vsakogar.

Ko bomo zbrali člane za odbor društva, ne smemo pozabiti na to, da spadajo v odbor samo predani in izkušeni fizikalturni delavci, ki bodo prostovoljno in z veseljem vodili organizacijsko in strokovno delo v telovadnem društvu. V naše odbore ne spadajo tisti, ki se sleč pustje voliti, a se svojih dolžnosti ne zavedajo in ne izvršujejo osnovnih nalog v telovadni organizaciji Partizan. Komur ni do dela, naj ostane doma, kdor pa želi z aktivnim sodelovanjem v fizikalturni vzgoji našo mladino v novega socialističnega človeka, kdor hoče krepiti njegovo delovno in obrambno sposobnost, je pri nas vedno dobrodošel! K. J.

Ali veste ... ?

... da se je letošnjih olimpijskih iger v Helsinkih udeležilo skupno 5667 športnikov iz 69 držav? Največ jih je bilo iz ZSSR, USA, Finske in Velike Britanije, najmanj pa iz Kitajske, Trinidade, Indonezije in Lichtenštajna; ... da je Amerikanec Harold Osborne, svetovni rekord v skoku v višino z rezultatom 2,038, ki je leta 1924 v Parizu prejel zlato olimpijsko kolajno, to dni pri starosti 53 let na nekem tekmovalju presegel višino 1,88 cm; ... da predčelo nogometna v eni nogometni tekmi povprečno 3344 m; največ predčelo zveze, namreč nad 6 km, krila do 4900 m, stranska krila po 3700, srednji napadalce 3600 m, srednji krilce 3 km; ... da je nekdanji evropski prvak v plavanju na 1500 m prosto, in madžarski waterpolo reprezentant Oliver Halassy imel samo eno nogo; ... da je telovadna organizacija »Sokol« v CSR postala žrtvo vseevropske čistke. S posebnim zakonom se ta organizacija razpušča, njeno vlogo pa prevzemajo sindikati in armada. K. J.

POROČNI PRSTAN

Prijatelja imam, ki je oni dan izgubil poročni prstan. Ko je njegova žena zvedela, kaj se mu je primerilo, je najprej padla v nezavest, ko pa se je prebudila iz histeričnega sna, je zahtevala od moža, naj ji vrne poročni list. Nič hudega sluteč je potegnil iz mizničnega predala mapo, kjer je hranil važne dokumente: krstni list, domovnico, šolska spričevala in kopice premostitvenih dekretov, ganljiv spomin na zlato dobo kuferušev, ko so ga v stari Jugoslaviji kot učitelja premesčali razni župniki, kaplani in vaški tribuni in birtaši. Nasel je v tem življenjskem fascikulu tudi poročni list ter ga iz strahu, da mu ne bi bilo Adamovo rebro ponovno padlo v nezavest — skesano pomolil svoji ženi. Ona pa je, nabita togote, zavrnila: »Tako, zdaj si prost! Ločim se od tebe, da veš, looooooči!« »Ampak, ljuba moja, za takšno malenkost ... je skušal ugovarjati. »Malenkost? Tebi je poročni prstan malenkost? Ah, ti ... Da veš, ločim se od tvoje postelje — in ... Ni dokončala. Odburila je iz močevnega stanovanja, kakor da bi jo izstrelila iz topa. Mojemu prijatelju so zaklecala kolena. Ko pa je po nekajdnevni osamelosti pričel razmišljati o ženinih besedah, se je spomnil, da mu je pred odhodom zagrozila, da se loči od njegove postelje, ne pa tudi od njegove mize. Po predpisih ločitve torej ni bila popolna in po pravici je telesa v njegovem srcu iskriva upanja, da se bo žena nekoč še povrnila.

Humoreska
Ubogo Adamovo rebro! (Rebro je namreč edina človeška kost — brez mozga!) Toda moj mili prijatelj se je kmalu naveličal slamnatega vdovstva in je postal v časopis sledišči oglas: »Mlad ločencev je izgubil poročni prstan. Poštenega najditeja naproša, naj ga vrne na ta in ta naslov.« In čudno prečudno! Poslej se je sleherni dan pri njem zglasila kakšna ženska z najdenim poročnim prstanom. Moj prijatelj se je komaj otepal mladih vdov, ločenk in prikupnih samic, ki so mu nosile poročne prstane, saj je vsaka potihem želela, naj bi s poročnim prstanom obdržal tudi njo pri sebi ... Ko je zbral že za poln korec usodnih obročk, se je vrnila k njemu žena, ki je zvedela, da je njen zapuščen mož v življenjski nevarnosti. Moj prijatelj si je od veselja nad ženino vrnitvijo nataknil poročne prstane na vse prste obeh rok in nog — in znova je postal zakonska copata ...
Ta zgodba je malo verjetna, a resnična je, verjemite ali ne. Pomilujem prijatelja. Poročni prstani so namreč najvidnejši simboli zakonskega jarma. Še eden je preveč! Kam bo mili moj prijatelj s tolikimi jarmi?
Ko sem to zgodbo pripovedoval v veselji družbi, je znanec Fridolin zaprosil za besedo. Takole mi je vrnil: »Jaz nimam poročnega prstana. Se pravi, nekoč sem ga imel. Četrto stoletja je že minilo od tega, ko mi ga je moja žena nataknila na prst.

»Zdaj si samo moj,« mi je zašepetala. »Da, samo tvoj,« sem vdano pokimal, s poročnim obročkem na roki pa sem se počutil nekako tako kakor bik z obročkem v nosnem traktu.

Če sem le mogel, sem usodni obroček pozabil doma v predalu pisalne mize. Nisem ga rad nosil in javno razkazoval, da sem že ojarmljen, takorekta. Kadarkoli pa je žena opazila, da prstane ne nosim, je vselej napela šobo. Temu se pravi: globoka užaljenost. In znova sem nataknil obroček na prst, da sem jo potolažil.

Nekoč sem se vozil v vlaku v daljnje mesto. Nisem bil dolgo sam v kupeju. Ze na naslednji postaji je prisleda k meni lepa blondinka. Prišel sem ji dvoriti. In vse bi bilo dobro, toda ko je opazila na moji roki poročni prstan, je užaljeno spregovorila: »Oh, saj ste oženjeni. Kmalu bi vam verjela. Glejte, poročni prstan vas je izdal.«

Poslej sem bil previdnejši. Kadarkoli sem spet šel na potovanje, sem pred vstopom v kupé potegnil s prsta poročni prstan ter ga skrival v telovnikov žep. In vse bi bilo dobro, toda ko je moja žena nekega dne ob povratku domov pogrešila na mojem prstu simbol zakonskega jarma, je napela šobo in zavjalka: »Jezas, ali si ga izgubil?« »Nnnne,« sem zajecjhal. »Tukajle ga imam.« Potegnil sem obroček iz telovnikovega žepka na dan.

Tako sem se izdal. Nič bi ne pomagalo ženi razlagati, kako in zakaj je poročni prstan zašel v žep. Poznala je stari trik zakonskih mož. Ona sicer ni

»Jugoslavija ni tako neznatna, kakor bi sodili po zemljevidu!«

V kulturnem obzorniku mariborskega »Večera« so bili objavljeni odgovori tovariša Etbina Kristana na vprašanja, postavljena v zvezi z njegovim zadnjim potovanjem po Jugoslaviji. Med ostalim je tovariš Kristan odgovoril sodelavcu »Večera«, da zemljevid Evrope vara. Jugoslavija ni več tako majhna in neznatna dežela, kakor bi jo sodili po zemljevidu. Na sedanjih temeljih Jugoslavije se bo dvignila mogočna stavba novega življenja in svobode. Vendar pa je, poudarja tovariš Kristan, osem mesecev prekratka doba, da bi mogel videti in pravilno oceniti vse, kar je doslej spoznal pri nas. O svojem obisku pri tovarišu Titu izjavlja tovariš Kristan, da je spomin na ta obisk tako silen, da presega vse druge doživlje. Izmed potovanj po Sloveniji, Hrvaški, Dalmaciji, Srbiji in Bosni opisuje nato tovariš Kristan kot enega najglobljih vtisov srečanje z novo socialistično stvarnostjo v Bosni:

»Posebno v Bosni pa sva z ženo stopala od enega začudenja v drugo. Ko sem s hriba gledal na novo Zenico, na ogromni kompleks starih in novih zgradb ter dimnikov, se mi je zazdelo, kakor da gledam pod seboj novi Pittsburgh. Štiri ure smo hodili po stari železarni in prostranem gradbišču. Ko smo zapuščali stari del železarne, kjer delajo še na dokaj primitivni način, je moja žena vzkljnila: 'To je pa res največje, kar sem videla.' Tudi Sarajevo se je tako spremenilo, da je bilo to zame popolnoma novo mesto. Ko smo si ogledali gradbišče velike elektrarne v Jablanici, se je moja žena spet ogl-

sila: 'Zmotila sem se včeraj. Ali more biti še kaj večjega, kakor to?' Nisem ji odgovoril. Tudi obiska na mladinski progi Doboj—Banja Luka ne bom mogel pozabiti. Zgodilo se je, da se je okrog mene nabrala skupina fantičev in deklet. Gledali so me tako, da sem brž opazil: moral jih bom nagovoriti. Priznam — čeprav nerad — prvič v življenju sem moral že po kratkem nagovoru umolkniti, ker sem se bal, da mi bodo solze zadušile besede. Rad bi vedel, kdo bi mogel ohraniti suhe oči ob pogledu na to navdušeno mladino, na delo teh malih rok, ki nadomeščajo velike stroje, na tekmovalnje, ki ni ukazano, na njihove plesne, na kolo, ki se je ob petju širilo in širilo in postajalo živahnije in živahnije.«

V VSAKO HISO DOLENJSKI LIST!

Finalni turnir se bliža koncu

Finalni žabovski turnir za prvenstvo SD »Stojan Puce« se počasi bliža koncu. Po enajstih nepopolnih kolid se je izoblikovala vodilna skupina s Šitarjem, Škerljem in Primcem na čelu, ki se bo borila za najboljša mesta v tabeli in za doseženje III. kategorije. Poleg teh je ršen kandidat za boljše mesto tudi Povše, ki ima navzile poraza z Golobcem, že vedno najmanj izgubljenih točk (1 in pol), igral pa je samo sedem partij. V X. in XI. kolu je presenetil Školj z zmago nad Primcem. S to zmago in z zmago nad Lečino je dohitel vodečega Šitarja, ki je spet zapravl pol točke v partiji s Kruljcem.

SD Novo mesto poroča

Kvalifikacijski turnir SD Novo mesto je tik pred zaključkom. Stanje na tabeli: Vujošević 9 (iz 9 partij), ing. Sodnik 5 in pol (iz 8), Ilič 5 in pol (iz 9), Milič 5, Ivančič 5. Četverojevič 5. Vsi imenovani so s tem že izpolnili pogoje za dosego 7. kategorije. Prav tako je kmalu končan turnir za klubsko prvenstvo. Stanje na tabeli: dr. Gotze 7 in pol (iz 8), Verbič 4 in pol (iz 9), Eržen 4 (iz 7), Skrabl 3 in pol (iz 6), Šitar 3 in pol (iz 7) itd. Verbič in Skrabl bosta verjetno osvojevala IV. kategorijo. Pregled moti nekaj zaostalih partij zaradi izostankov posameznikov.

Zimski šport na Dolenjskem

Vse kaže, da bomo tudi letos imeli možnost udejstvovanja v zimskih športih. Ze v mesecu decembru smo imeli precej snega, ko ga se niso imeli nekateri kraji na Gorenjskem. Prvi sneg so takoj izkoristili smučarji in sankarji. Na Marofu je bilo nekaj dni vse živo, posebno na dan, ko so tekmovali naši pionirji. Društvo prijateljev mladine je priredilo v tednu praznovanja noveletne jelke za pionirje tekmovalje v smučanju in sankanju. Zmagovalci so prejeli lepa praktična darila. Ob ugodnih snežnih prilikah bomo izvedli še več takih tekmovalj. Vsaka osnovna šola v okraju naj priredi prvenstvo v sankanju in smučanju. Nato bodo sektorske tekme. Najboljši smučarji bodo povabljeni v Novo mesto, kjer bo okrajno prvenstvo v smučanju za osnovne šole. Zavedati se moramo, da je smučanje eden najbolj zdravih in koristnih športov, zato moramo iti čimprej v širino. Novome-

ški smučarji bodo tudi sodelovali na raznih tekmovaljih, kakor na okrajnem prvenstvu »Partizana«, ki bo na Gorenjskem, ter na ostalih prireditvah. Na novo zgrajeni skakalnici v Šmihelu se bo mladina pomerila v skokih. Na Gorjancih bo od 22. do 27. januarja smučarski tečaj za učitelje osnovnih šol ter za člane okrajnih telovadnih društev. Takrat bo tudi tekmovalje v Trdinovem smuku. Najboljši smučarji našega okraja bodo sli tudi v razne tečaje na Gorenjsko. Drsalci v Novem mestu bodo končno je prišli na svoj račun. Ob ugodnem vremenu bo urejeno drsalništvo v kopališču na Krki. Za to športno panogo je več pristavev v Novem mestu, samo zadnja leta ni bilo primernega vremena. Ljubitelji zimskih športov samo pričakujejo urazja in bivanje novega snega, da bodo lahko uresničili letošnji spored. G. J.

Pomagajmo jim, ki tudi nam pomagajo!

Zima je za vsako bitje, ki nima toplih prostorov in svoje kašče, velika težava in preizkušnja. Med ta bitja spadajo tudi ptice, ki ostanejo čez zimo pri nas. Do njih imamo pionirji, vsi kmetovalci, posebj pa še sadjarji svoje dolžnosti. S svojim petjem nam vedrijo čez poletje naše trudapolno

življenje. Ker se hranijo z žuželkami in poljskim ter sadnim mrčesom, nam letno donosajo stolice dinarijev, ki bi jih ne pridelali, če ne bi one dan za dnem pridno in marljivo uničevale ti-soče in milijone poznanih in nepoznanih poljskih, vrtnih in sadnih škodljivcev.

zahtevala, naj ji vrnem poročni list, pač pa mi je usodni obroček — moj zlati poročni prstan — odvzela in skrila. Nekega dne pa je dejala: »Veš kaj, Fridolin? Dentist, ki mi popravlja zobe, potrebuje nekaj zlata. Draginja je, zlato je drago, ti poročnega prstana tako nočes nositi, pa ga bom zanesla k zobarju in naj ga prelije v zlate krone.«

Rečeno — storjeno! Zobar je prelijl moj poročni prstan v žepne zobe. Imenitno zobalo ji je napravil. Potihem sem se veselil, da bom poslej rešen vsakega vidnega dokaza o svojem zakonskem stanu. Ah, bože mili, kako sem se motil! Dokler sem nosil poročni prstan na roki, me je žulil in prst. Odkar pa ga žena nosi v ustih, me grize iz dneva v dan in nenehno opominja, da sem podoben biku z obročem v nosnem pretinu. In kar je najhušje, je tole: dokler sem imel prstan, sem ga lahko pozabil na pisalni mizi ali v telovnikovem žepku, ženinih zob pa ne morem skriti v žepku.

Tolažil sem se, da bo nekoč konec tudi tistih zlatih kron in da bo potem, ko bo žena naročila pri zobarju umetno zobovje, vsaj v pogledu njenega grizenja boljše, pa mi je prijatelj, ki sem mu to zaupal, dejal: »Mislim, da se motiš. Moja žena ima namreč umetno zobovje. Vsak večer ga vtakne v kozarec z vodo. Toda če pri dem pozno iz taberne domov, se prebudi in mi z generalskim glasom ukaže: 'Franselj, Franselj, le kje si še špet otikal tako dolgo! Sem pa že tako jeznil Kar brž mi daj zobe iz kozarca na pošteljni omariči, da te bom ugrižnila!'«

Tako te bridkosti nimajo konca, kakor ga nima — poročni prstan ...

Oddolžimo se jim in jim preskrbimo zimsko hrano! Zbijmo nekaj desk in jih postavimo kot krmilnice v sadovnjak ali na druga pripravna mesta. Če smo se za to že odločili, potem tudi glejmo, da bodo krmilnice res služile svojemu namenu. Krmilnice napravimo tako, da bodo zgoraj in od obeh strani zaščitene pred snegom, vetrom in dežjem.

Kaj bomo dali v krmilnico? Zito samo ne bo zadostovalo, kajti ti naši mali pernati prijatelji se v veliki meri preživljajo z živalskimi tolščami in beljakovinami. Zato bomo v krmilnice poleg bučnih, konopljenih in drugih zrn, dali tudi nekaj ovčjega ali govejega loja ter mesnih odpadkov, ki jih je pri kolinah vedno dovolj.

Ne čakajmo več, temveč takoj poskrbimo za naše ptičke, da nam bodo tudi one poletje ostale zveste ter pomagale uničevati razne škodljivce ter tako dvigati donosnost našega dela!

Bes zaročenca je dal zaslužek steklarjem

Steklarji v avstrijskem mestecu St. Kathrein and der Laming si zadovoljno manejo roke, 60 šip je treba na novo vstaviti in to po zaslugi nekega ljubosumnega Rudolfa K. Mladí moč je namreč pred kratkim izvedel, da ga njegova zaročenka v z nekim »inozemcem«. Ogorčeni zaročenec se je oborožil z vitami in zahteval vstop v zaročenko hišo. Ker mu dekle ni hotelo odpreti, je pričel z vitami razbijati šipe na oknih njene hiše. Sosedje so bili tako neprividni, da so se pričeli razburjati zaradi kaljenja miru. To svojo neprividnost pa so drago plačali Besni zaročenec je planil z vitami še nad njihova okna in jih pričel razbijati. Naslednja žrtve je bil petnajst metrov dolg plot pred dekletovo hišo, ki je opehaneni Rudolf izdri in prevrnil. Na koncu se je ljubosumnez spravil z vitami in nad kokoši in gost v dvorišču in jih nekaj poklal. Z združenimi močmi so ga sosedje in orožniki končno obvladali in spravili na varno, da se ohladi.

Vinica ob Kolpi

in običajno gospodarstvo običajno vinice dvig. ... korist njih samih in naše socialistične skupnosti.

Na prvi seji novoizvoljenega občinskega ljudskega odbora dne 18. decembra ... Na moremno razume, kako da se naši sosedje ...

Sinjji vrh

Splošna kmetijska zadruga je pred kratkim kupila prevozno sadno škratnico ...

V našem hribovitom kraju je le malo ozne zemlje ...

Lani so preiskovalni organi v lesnem odseku odkrili velike poneverbe ...

Marsikaterega, zlasti pa tujca, bode v oči, da je trgovina kmetijske zadruga ...

Prav lepo Novoletno jelko so pridelali smiheljske članice ...

Smihel pri Novem mestu

Prav lepo Novoletno jelko so pridelali smiheljske članice ...

Loški potok

V Malem logu je na Novega leta dan nedoma unri ...

OBVESTILA

URADNA OBJAVA

Oddelek za notranje zadeve OLO Novo mesto obvešča ...

OBJAVA

Avtoprometna šola v Ljubljani, Ježica 29 ...

ZAHVALA

Plantsko društvo Novo mesto se zahvaljuje podjetjem ...

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA: Od 9. do 12. januarja ...

IZ NAŠIH KRAJEV

veliko število ljudi iz bližnje in daljne okolice. Naj mu bo lahka slovenska zemlja, katere sin je bil vedno in česar ni nikdar zatalil.

Lovska družina Loški potok je pridelila 31. decembra silvestrovanje na Hribu in Retjah ...

Kočevje

Pred krajnim sodiščem v Kočevju so bili obojeni tatovi ...

Stopiče

Kakor vsepovedu smo tudi v Stopičah pri Novem mestu pripravili za naše najmlajše ...

Gradec v Beli krajini

Na pobudo in s sodelovanjem prosvetnih delavcev osnovne šole in državnega deškega vzgojališča ...

Pod vodstvom omenjenih prosvetnih delavcev in nekaterih drugih delujejo že trije tečaji ...

Gospodinjski tečaj v Podzemlju. Pred kratkim je prišel z rednim delom gospodinjski tečaj ...

Novice iz Žužemberka

Dramatski odsek kulturno umetniškega društva je razvil živahno dejavnost ...

KMETIJSKA ZADRUGA Črešnjevca pri Semiču

Želi vsem svojim članom srečno novo leto!

LESNI ODSEK - TRSNICA DREVESNICA - ODKUPI

Kar potrebuješ, si oskrbi v KRAJEVNI TRGOVINI Žužemberk

Srečno novo leto 1953 želi vsem strankam in se jim še vnaprej priporoča

krojač Alojz Prijatelj Novo mesto

Vsem lovcom želi srečno novo leto

Anton Vrščaj - Bajc Črnomelj

na. Učiteljski kolektiv na Dvoru je našim pionirjem pripravil okusno malico ...

Ustanovitev športnega društva. Zanimanje za šport, ugodni pogoji za njegov razvoj ...

Šentjernej. 28. decembra je zaključil cikel predavanj v sklopu Ljudske univerze ...

Vse šole šentjernejske občine so nudile otrokom obilo veselja za Novoletno jelko ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

Letošnje silvestrovanje je zelo lepo uspelo. Ob uprizaritvi dveh enodejank ...

Pionirji so gostovali. Po uspelem samotnem nastopu 30. novembra doma so naši pionirji ...

ker al obe podjetji laže skupaj nakupujeta potrebno sušje in drugo potrebščino in skupno tudi prodajata svoje izdelke ...

Iz Birčne vasi

Ne vem, ali smo res tako leni ali kaj da se iz našega konca tako malo oglašamo ...

V Birčni vasi smo v kolpi prav lepo pridelali praznik 29. novembra skupno z mladinsko organizacijo ...

Dobro smo se pripravili za novoletno jelko, ko smo obdarili otroke ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pa še nekaj! Po dolgem času bomo tudi v Birčni vasi dobili železniško postajo ...

Pozabljen punt dolenskih kmetov

I VO PIRKOVIC

Pobegli kranjski dekan, msgr. Matija Škerbec, ki živi v Clevelandu, še vedno zagovarja nemška hudodelstva nad Slovenci. Še marca meseca lani je v »Ameriški domovini« zapisal, da »tudi drugi narodi ob takih slučajih ne postopajo z rokavicami. Ko so ob času Napoleona Francozi zasedli Dolenjsko, so nekdo postrelili sto kmetov okrog Novega mesta. Bil je semanj dan v Novem mestu in okoliški kmetje so po navadi šli v gručah na »semenj«, Francozi pa po njih in jih pobili. Tako kranjski gospod dokazuje, da tudi Napoleonovi Francozi niso bili nič boljše od Hitlerjevih Nemcev, pa čemu bi torej na Hitlerjeve stresali nevoljo.

Med Novomeščani je ohranjenega le malo spomina na dogodke, ki jih je Matija Škerbec v svoje grešne namene falzificiral in zato morda ne bo odveč povedati, kako je res bilo s tistim pozabljenim pobojem dolenskih kmetov.

Za petstoletnico ustanovitve Novega mesta je Zgodovinsko društvo za Kranjsko posvetilo aprila 1865 mesečno številko svojih »Mittheilungen« preteklosti dolenske prestolnice in najdemo v njej tudi o tistih krvavih oktobrskih dogodkih kratak zapisek, ki ga je dr. H. Costa napravil po pripovedovanju nekkih prič. Dogodke je popisal že leta 1851 v isti publikaciji tudi škocjanski župnik Janez Zalokar, ki se je usodni don kot študent-instruktor mudil v hiši vdove po okr. glavarju, gospe von Coppini. Oba vira nam strnjena dajeta precej popolno sliko.

Zoper francoskega okupatorja se je širila nevolja po vsej Dolenjski in hitro dozorela v splošno vstajo. V ponedeljek, 14. oktobra 1809 (po Zalokarju 13. oktobra) — v Novem mestu je bil običajen ponedeljski semenj — se je od Trebnjega in Žužemberka vsulo kakih tisoč — po Zalokarju okoli 4000 — kmetov, obojzenih s puškami, senenimi in gnojnicami vilami, kosami in neprikladnimi dolgimi drogovi, ki so moleli čez slemena nizkih hiš. Zbirali so se uporniki že prejšnji dan.

Okoli devetih ali desetih zjutraj se je kmečka vojska kričaje in streljaje iz pihalnikov valila skozi Bršljin. Pri prvih hišah ob mestnih vratih so zajeli nekaj francoskih vojakov, ki so pri skladiščih čakali na proviant, in jih kot jetnike odgnali na Hmeljnik (čez nekaj dni so jih zopet izpustili). Drugi so s krikom »briganti! briganti!« prepadeni zbežali. Sejmariji na trgu so vzklikali: »Gredo! Gredo!«, pobirali svoje stvari in zginjali čez most. V nekaj minutah je bil trg prazen.

Uporniki so s hrupom vdrlj v mesto in je več kot poldrugo uro divjal boj. Po enajsti uri so kmetje pritisnili tudi na trg. Tja so Francozi medtem privlekli oba topa, ki so ju imeli, ju postavili pred Fichtenauovo hišo in na upornike odprli ogenj. Padle so žrtve, še več je bilo ranjenih. Uporniki so se umaknili v ozke ulice in obračunavali s sovražniki, na katere so naleteli.

Ceta puntarjev je zasedla Kapitelj, kjer so Francozi prošitje uknili in je v starem, mogočnem zidovju stanoval francoski poveljnik, general Zuchi. Letega ni bilo ta dan doma, ker je bil prejšnji dan odhitel na Kočevsko, »ker je vstaja tudi tam vihtela svojo nesrečno baklo«. Kmetje so oplenili generalovo stanovanje in neki hudo zdelali tudi njegovega strežaja.

Medtem je generalov pribočnik z oddelkom obojzenih vojakov vdrl v proštijo, zajel nekaj kmetov in jim osem kar na dvorišču prošitje postrelil.

Zmaga se je začela nagibati na francosko stran. Popolne se je pokanje poleglo, le tu in tam je odjeknil še samotni strel in pokončal prijetega upornika. Po ulicah so razglašali smrtno kazen za skrivanje puntarjev, preiskovali hiše, vodili iz njih jetnike in jih na ulicah streljali. Zvečer so Francozi razglasili obsedno stanje in ves teden ni smel nihče brez dovoljenja iz mesta ali v mesto. Po Zalokarju so imeli uporniki kakih petinsedemdeset mrtvih, Francozi pa so svoje izgube prikrili.

Ko se je Napoleonov general Zuchi popolniti 16. oktobra s pehoto, konjenico in plenom, med katerim so bili tudi cerkveni predmeti in oblačila, vrnil iz Kočevja v Novo mesto, so v Bršljinu iz neke hiše nanj baje streljali. Zuchijevi vojaki so se čez noč utaborili na trgu, se norčevali, šemili v mašna oblačila, drugi dan pa za masčevanje izropali in požgali Bršljin in Prečno, medtem ko je Šmihel obvaroval uničenjakrajni glavbar, grof Franc von Hohenwart, Trebnje pa tamošnji dekan, Mihael Mušič. V Bršljinu je ostala le Fichtenauova hiša, ki se je podtaknjeni ogenj ni hotel prijati. Do tal je pogorela tudi pristava kapitelske gospoščine na Marofu.

Župnik Zalokar zatrjuje, da sta bila Prečna in Bršljin požgana takoj drugi dan po napadu na Novo mesto, po njegovem 14. oktobra. Priče pa pripovedujejo, da so med nepopisnim tarnanjem vaščanov Francozi odgnali zaseženo živino in odnašali iz hiš stvari »hišne in osebne rabe«, ki so jih potem drugod ponujali v prodaj.

To so morali biti Italijani in ne Francozi, bi človek vzkliknil, ko se ob teh prizorih nehoté spomni uničenja Brusnice in Mačkovec v zgodnjem poletju 1942. In res se ne bi zmotil: Napoleonova posadka v Novem mestu je bila v resnici neki laški polk, dedje onih, ki so 133 let pozneje uničili Brusnice in Mačkovec.

Prestrašili pa so se »Francozi« tistega upora tako, da so 20. oktobra mesto zapustili in se umaknili v Ljubljano. Tam so dobili okrepite in se kmalu zopet vrnili, kakih tisoč šest sto mož, lovcev in grenadirjev 71. in 82. polka, ki so se odslej oskrbovali z rekvizicijami po okoliških vaseh.

Pred napadom puntarjev sta bili v Novem mestu le dve četi. Vojaki so

brezskrbno bivali po zasebnih hišah in je bila vojašnica prazna.

Iz Zalokarjevoga poročila izvem, da je črna vojska (Landsturm) vstajala zoper Francoze po vsem novomeškem okrožju in preko njegovih mej. V Kočevju so uporniki pobili nekaj okupatorjevih vojakov in tudi okrognega komisarja Cusperinija, ki je bil zavoljo nemirov poslan tja in se obnašal preošabno. V Skočjanu in Šmarjeti je k vstaji »z ognjevitim govorom« vzpodbujal upravnik nabornega okrožja, ker pa ni hotel iti tudi sam s puntarji, so se zbrani kmetje v Struškem gozdu razšli. Škocjanski župnik pravi, da »so se kmetje proti duhovnikom in drugim spotoma obnašali brutalno« in da jim je bilo le do ropanja in jemanja, kar so našli; toda ni dvoma, da škocjanski župnik ni videl ali morda ni hotel videti pravih korenin ljudske vstaje.

Ne bo odveč o tej priložnosti omeniti še prvi prihod Francozov v Novo mesto leta 1797, kakor nam ga je ohranil zapisane starogralski Brekerfeld. Zapiske je Alfonz Müller našel v Erbergovi zapuščini in ga ponatisnil leta 1899 v 11. številki svojega »Argas«. Tam beremo, da je po zasedbi Ljubljane konec marca 1797 poslal Bernadotte oddelk 36 lovcev, da bi zasedli tudi Novo mesto. Ceta je padla v mesto v večernem mraku in začela svoje osvajanje z ropanjem neke ubožne mestne hiše pri vходу v mesto. Po mestu, ki se ni nadejalo francoske vojske, je završalo: »Razbojniki so tu! Zaropotali so bobni mestne garde, ki je hitela pod orožje, mestni zvonovi so bili plat zvona. Francozi, ki so bili nekaj šlišali o vojski 60.000 Hrvatov in Ogrov, ki naj bi se pripravljali, da padejo Napoleonovemu pohodu v hrbet, so menili, da so sedaj trčili na tega nevarnega sovražnika, se obrnili in bežali do Trebnjega. To je rešilo Novo mesto; čez tri dni je bilo namreč podpisano premirje in vojne je bilo konec.

Srečno novo leto volčim iz vsega arca vsem starim znancem, prijateljem in vsem mojim podružnicam, najbolj pa še vsem novim naročnikom, ki me bodo tokrat privrati brali!

Pravijo, da je takole okoli 6. januarja dan že za kurji korak daljši, pa sem stopil ta teden na Semič. (Vse tiste radovednice, ki ne verjamejo, da v dveh, treh dnevih obhodim vsi Dolenjsko, vabim s seboj! Zdej je čas kolov in mokrih čepkov, pa čas bo krajši v dvoje ali troje...)

No, Semičani so vam gadjel! Ne le zaradi znane kapljice, ki jim sama leze s hriba v goltnacec, pa tudi ne zaradi najvišjega števila rad-dijskih sprejemnikov na Dolenjskem! Ne — pruntali so sedemdesetni delavni čas za usluž-bence zadruge. Baje se v šestih dneh premalo iztrži — pa, hajde, dajmo v petek in svete! Ne vem, če so se kaj vprašali, komu koristi nedeljsko odpiranje štacun? Ja, pobožni masjarji potrebujejo odprto trgovino za čakalnico, da jim ni treba stati na prostem in čakati opravila. Prometa tako ni veliko ob nedeljah, ker pravijo ljudje, da denar lahko čez teden zapravijo. Pa natančni so na Semiču, hudimano natančni! Je prinesel oni dan kumek Jure tisočaka v trgovino, pa je menda že prej nekaj šlišal, da takoga denarja z mušjimi kacki in drugimi packami ne jemljejo. Lepo je nremazal rjave lise s šolsko kredo in posteno plazol svoje blagol! Kdor zna pa zna!

Mimo Črnoljma me je zaneslo v Gradae. Ne vem, če se kje tako vneto skrbijo za fizkulturo šolskih otrok kot tu! V gradskem šolskem okolišju je več motornih žag, pa šola vendarle se nima sezaganih drvi! Si jih pa otroci kar sami pripravljajo. »Dvakrat jih greje, prvič ko začajo, drugič, ko seje v zakurjenih sobah...« Metličani vječ katerim je ljubljansko podjetje prisodilo »III. kategorijo« pri razdeljevanju filmov. Meščani pa pravijo, da jim je starih stin-glanov dovolj in da bi želeli tudi boljših

Drugič so Novomeščani videli Fran-coze kratak čas v letih 1804—1805. Ko pa je v Dunajskem miru Napoleon dobil Kranjsko, je njegova vojska proti koncu poletja 1809 za stalno zasedla tudi Novo mesto. Čete so prihajale od enih popoldne pa do večera, sicer v redkih vrstah in le po dva in dva, vendar se je zdela okupatorjeva vojska mogočna. Meščani pa so opazili, da prihajajo od-delki, ki so jih že videli. Na trgu so se namreč vojaki razhajali v ulice, se skrivaj vrčali pred mesto in zopet vkorakali. Čez nekaj dni je vojaštvo odhajalo dalje, na mejo in v Karlovec, v Novem mestu pa sta ostali kot posad-ka le dve italijanski četi z dvema majh-nima poljskima topičema in francoskimi častniki.

Spomin na žrtve kmečke vstaje zo-per Napoleonovo vojsko v Novem mes-tu je, kakor pravi izročilo, zidano zna-menje nad pokopališčem na Kapitelj-skem marofu.

Z občnega zbora KUD 'Ivo Ribar' v Soteski

Dramatski odsek, ki se je razvil iz prejš-nje igralske družine, je bil v letih 1951 in 1952 dokaj delaven. Uprizoril je štiri tride-ljanske in petkrat gostoval v bližnjih krajih. Dolenjskih Toplicah, v vasi in Žužem-berku. Letos ustanovljeni pevski zbor je na-stopil dvakrat. Sindikalna knjižnica razpo-laga 400 knjigami, katere si redno izpo-sojuje okrog 40 bralecev. Fizkulturni aktiv je zakoličil ob Krki obširno igrišče, vendar do rednih vaj ni prišlo. Nekateri resne na-pačnici izbira iger je z zabavno rabino, neresnost, pomankanje čuta odgovornosti, slaba organizacija povrh pa še slabi bla-rajniki, vse to je zaviralo krepitve društva. Navzile temu je bil KUD 'Ivo Ribar' v glav-nem le pobudnik kulturnega življenja. Ljudje so se po dveh letih spet začeli za-nimati za igranje, knjige in druge kul-turne dejavnosti, kar dokazujejo uspešni literarni večeri in ustanovitve pevskega zbora.

V Soteski so vsi pogoji, da se društvo razširi in postavi na trdna temelje. Obstaja dom z odrom, klavirjem in drugimi potreb-ščinami, tu množične organizacije, KZ, KUD, športa, hlastarjenje, čista odgovornost, slabi tereni, pevski, igralska in športna tra-dicija. Ljudje radi segajo po dobri knjigi, saj imajo v vsaki tretji hiši manjšo domačo knjižnico. Največ možnosti je za razvoj smučarskega športa, dalje za odbojko, no-gomet, dovolj je zanimanja za šah med mladimi in starimi. 12. decembra je bil ustanovitveni sestanek športnega odseka, ki ima v našteto smučarske tekme v januarju 1953, dalje sistematično vžebanje v odbojki in nogometu. Preko zime bo prav gotovo za-živeli tudi šahovski krožek. V pevski zbor je treba vključiti še mladino, tako da bo nastopil dan zbor, ki bo društvo, zop-mladinskega in mladinskega pevskega zbora, ki bo predvidoma v juniju 1953.

Kulturnoizolirano društvo šteje 46 član-ov. Njegov nadaljnji razvoj je mogoče o-memo ob naslonitvi in sodelovanju z vsemi množičnimi organizacijami, ki pa se mo-rjajo za delo KUD tudi zanimati in mu nu-diti vse pomoč, jamstvo, da bo društvo na-novno res zaživelo polno in bogato življen-je, je nov 12-članski odbor, v katerem so predstavniki vseh množičnih organizacij in društev. Prav gotovo bo društvo zajelo v svoje vrste in odseke vso mladino od 14. leta

NOV NAČRT ZREBANJA SREČK DRŽAVNE LOTERIJE FLRJ

Državna loterija FLRJ uvaja s 33. kolom, t. j. od 24. decembra 1952 nov plan zre-banja. Načrt staja se vršiti v vsakem kolu dve zrebanji in to vsakokrat v drugem mestu predvsem zato, da so se mogli ljudje osebno prepričati, da je sleherni nepravilnost ali pa celo sleparija popolnoma izključena. Ker se je na ta način v vsaj Jugoslaviji do-selej seznanilo s tem dvojnimi zrebanjem in sedaj tudi prepričano, da ni nobene na-tisne lozidne, je to postalo popolnoma nepo-trebno.

Sistem dvojnega zrebanja pa je imel še to slabo stran, da so igralci, kateri so ku-pili srečke po prvem zrebanju, tega zreba-nja niso udeležili, ampak le drugega ter bili nevoljno prikrajani za možni zmagi. Za to so izdelali dvojnike, od 35. kola naprej tega ne bo več.

Razume pa se, da bo tudi v bodoče zre-banje vsakokrat v drugi republikli tako, da se bosta tudi v Sloveniji vršili vsakoletno dve javni zrebanji, na katerih bo imelo ljud-stvo a svoje največje pravice. Kontrolirani zbirki samo nekaterim, da tako malo podar-je nekoli nepravilnosti pri zrebanju z bobni na električni pozvon izključene.

Z novim planom pa je Državna loterija FLRJ želela zadovoljiti vse svoje igralce: one, ki žele večje dobitke iz one, kateri se zadovoljujejo z manjšimi dobitki. Zato je vsakdo premislil 500.000 din na 800.000 din ter uvedla 8 dobitkov po 70.000 din, 40 dobitkov po 30.000 din in 120 dobitkov po 12.000 dinarjev, ki jih v dosedanjem načrtu ni bilo. Kljub temu pa je zadržala isto, oziroma še nekoliko večje število dobitkov, ki se morejo videti in plačati na dan. Zato je bilo v dosedanjem planu, — kakor jih je bilo v dosedanjem planu, — kakor v novem planu je tudi navedeno, da se

»Kaj pa je tebe treba bilo...«

Navzile vsemu naprežanju in neštetim ob-ljubam novomeška študijska knjižnica, še vedno nima primernih prostorov. Agilnemu knjižničarju in njegovim sodelavkam želimo v letu 1953 več sreče!

Hvaležni bralec in obiskovalci mestne knjižnice

Lep kulturni večer v Gradacu

V nedeljo, 14. decembra, so dijaki črno-meljске gimnazije, vključeni v gimnazijsko KUD, priredili v Gradacu lep kulturni večer, ki je privabil v domači Dom ljudske prosvete številne prijatelje mladine iz Gra-daca in bližnje okolice. Pod vodstvom prof. Karla Šterbenka je dijaki pevski zbor za-pel hvalenim poslušalcem vrsto prelepih pesmi, zaplesali so nekaj narodnih plesov s pantonimo »živi spomenik« pa so mladi navihneli izvali toliko sproščena smeja, kot ga še dolgo ni bilo v tej dvorani. Pri-kupe je bila podana tudi deklaracija Si-mona Gregorčiča »Kmečki hiši«. S simbo-lično vajo s srpi in kladivi so nastopajoči izrazili toplo hvalenost kmetstvu in de-lavskemu razredu, ker sta v novih pozihji Titove Jugoslavije omogočila belokranjski mladini študij in napredek, ki se za leta in leta kaže v lepši luči na črnomelj-ski tereni, pevski, igralska in športna tra-dicija. Ljudje radi segajo po dobri knjigi, saj imajo v vsaki tretji hiši manjšo domačo knjižnico. Največ možnosti je za razvoj smučarskega športa, dalje za odbojko, no-gomet, dovolj je zanimanja za šah med mladimi in starimi. 12. decembra je bil ustanovitveni sestanek športnega odseka, ki ima v našteto smučarske tekme v januarju 1953, dalje sistematično vžebanje v odbojki in nogometu. Preko zime bo prav gotovo za-živeli tudi šahovski krožek. V pevski zbor je treba vključiti še mladino, tako da bo nastopil dan zbor, ki bo društvo, zop-mladinskega in mladinskega pevskega zbora, ki bo predvidoma v juniju 1953.

Kulturnoizolirano društvo šteje 46 član-ov. Njegov nadaljnji razvoj je mogoče o-memo ob naslonitvi in sodelovanju z vsemi množičnimi organizacijami, ki pa se mo-rjajo za delo KUD tudi zanimati in mu nu-diti vse pomoč, jamstvo, da bo društvo na-novno res zaživelo polno in bogato življen-je, je nov 12-članski odbor, v katerem so predstavniki vseh množičnih organizacij in društev. Prav gotovo bo društvo zajelo v svoje vrste in odseke vso mladino od 14. leta

Klirati z dijaki je nastopil na tem večerju tudi črnomeljski pevski zbor, ki je prav tako vodil prof. Šterbenk. Razveseljivo je, da je ta mali pevski kolektiv povezal v svojo celoto dijaka osmošolca, ravnatelja gimnazije, delavce in kmečke sinove. Oklet je ubrano in z občutkom zapel več prekras-nih pesmi. Priznanje, ki so ga bili simpa-tični pevski kolektiv, je bilo v vzpodbudo za še nadaljnje nast. in napredek.

V imenu gradskega KUD se je dragim gostom zahvalil za lep večer predsednik, tov. Jule Hočevar in upravičenou poudaril, da si gradsko prebivalstvo še želi takšnih kulturnih večerov.

Reševalcem noveletne nagradne križanke

Navzile dvojni korekturi nam jo še že kar prisiloviti tiskarski skrat zagodel tudi v noveletni nagradni križanki. Namesto besedice »enolet« pri 32. vodoravno mora stati pravilno: »enolet« za merjenje električnega upora (fonetično), in torej množina lah enot. Vsi, ki so križanko oz. njeno rešitev medtem že poslali, so to uvideli že sami in besedico pravilno rešili.

Pravtako nam jo je zagodel skratek v navpičnem stolpcu poleg štev. 30. Najbrž ste opazili, da v kvadratu poleg štev. 39 ni še številke, no vprašanja za besedo. Gre za ime slovenskega slikarja v trstu. Kdor je križ-ančko medtem že poslal, mu sporočamo, da bomo pri rešitvah besedice 76 — vodoravno (kazalni zaimek) upoštevali rešitev kazalnega zaimeka bodisi pod »tolo, tale, tite, tele oz. tula«, ker je napaka nastala po krivdi uredništva.

Opozarjamo, da je zadnji rok za rešitev križanke 12. januar 1953.

Drobtine iz dolenske popotne malhe

filmov v svoje mesto! Da ne pozabim — mest-no podjetje je končno dobilo mero za salame, pa ne iz Črnoljma, ker znajo narediti v Metliki boljše! Čelo z dobro jetno pasto so mi po-strelali in dan je nekaj zamerim. Medtem, seveda samo nekaterim, da tako malo podar-je nekoli nepravilnosti pri zrebanju z bobni na električni pozvon izključene.

Pozimi se mačke ženijo — tako vsaj pravi ljudska modrost. Letos pa je ta naležljiva reč v Metliki zajela tudi smlade ženihce takole okrog 70-ih let... Hudobni jeziki pravijo, da gre za vse kaj drugega kot za ljubezen. Hudo je, če razen dobre volje manjka vse ostalo za-takle svrtoč zakon. Na uho zaupam metliškim ženihcem, najnovije odkritje, ki so mi ga pri-jateljci v Zabji dali pri Novem mestu med darila pod Novoletno jelko potaknili. Gre za čudežni izum — atomska energija je nič v primeri z njimi! P r a š e k lahko kupite v Zabji vasi, pravi pravcati čudežni zelenkasti prašek, ki za-lepi še tako veliko razpoko v svetim zakonu ali anta na dekletu, ki bi si rado prisvojilo trna-sto srce gluhoga oboževalca... Cena po dogo-voru, dobavitelj — v Zabji vasi pri Novem mes-tu, ki pa zaradi gole skromnosti raje ostane za danes še neimenovan. Če držl, sprašujete, tale prašek? O, pa kakol! Dva državljana v Novem mestu, od svojih boljših polovic med hrano po-dobivala od svojih boljših polovic med hrano po-dobivala konico zdravilnega praška na dan. Ohe-ma je zelo pomagalo... Zenam v denarnici tudi — pa kaj stroški, samo da sta ljubezen in sreča spet tu! Torej — metliški ženihci — na pot in v Zabjo vas! Tam se dobi vse — srečo za pet let nazaj in za sedem let naprej, če ža-lite, in razna krepčlina sredstva...

Od Novega mesta do Šmarjeti se cesta kar ne more ločiti od zelene Krke. Na težko nal-ženih sanč z blagom je sedel oni dan Laznjivi Kljukec (tako so ga krtili ljudje, ne jaz!) in

tako mlo igral na orglice, da sta konjčka ka-strigla z useti. Srečanje z ljudmi pa je bilo v Kljukca usodno. Ko so ga spraševali, kje je do-bil dvoje orglice, jim je zaupal, da od »stru-ke« ljubljanske. Popravila mu dedka Mraza v Ljubljani, če tozna tega struče, pa mi je dejal, da ga ni še nikoli videl in da naj ga na Rogu iščem...

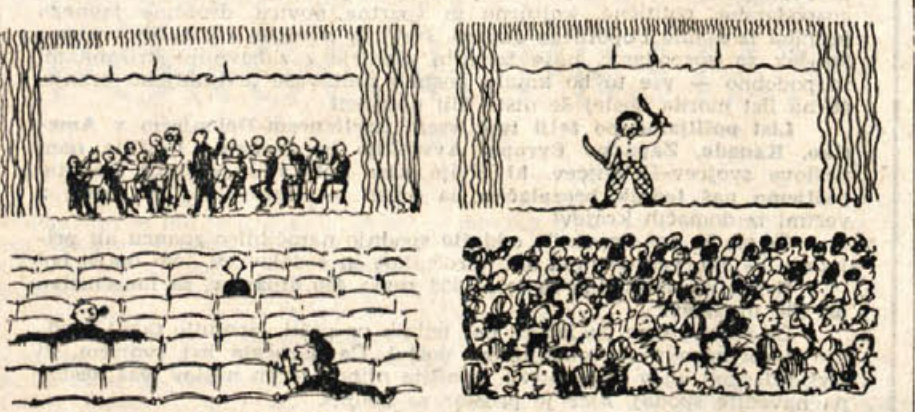

Danes nimam ne časa ne prostora, da bi se z Laznjivim Kljukcem kaj več pomenil — po drugie spet kaj bolj obširneje. Pozdravljeni — in položnice ne pozabite odnesti na pošto z nu-ročnico za naš list! Zaradi dolžnikov imamo spo-šop stivih las na glavi, lasulje pa letos še ne bi rad nosil... Vaš Janez Potpolti

Wagneri Novo mesto okoli 1846 (po litografiji)

KULTURNIŠTVO V METROPOLI

Koncert orkestra SKUD »Dušan Jereb«... Artist Čihal! Abdulah požira ogenj in nože, prerokuje srečo in napoveduje vašo bodočnost

Tukaj odrezitel

Znamka za 10 din

Upravi

DOLENJSKEGA LISTA

NOVO MESTO
Cesta komandanta Staneta 25
Poštai predal 33